

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

T. C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

**OKULLARINDA REHBER ÖĞRETMEN BULUNMAYAN
SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Kâmil ABAŞ

Eskişehir, 1987

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Ünvanı, Adı ve Soyadı)

(İmza)

Başkan:

Üye :

Üye :

Üye :

Tez'in kabul edildiği tarih:

ÖNSÖZ

Teknolojinin hızla geliştiği, toplum yaşantısının hızla ve çeşitli yönlerde değiştiği bu çağda, yeni kuşakların en iyi bir şekilde eğitilerek yetişkinlik yaşamına hazırlanması, demokratik eğitim sistemlerinin olağanüstü amacı haline gelmiştir. İleri ülkeler rehberlik hizmetlerini hızlandırmak ve daha etkili hale getirmek için büyük yatırımları göze almışlardır. Bu araştırmanın amacı okulunda rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütölmekte olan rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesidir. Araştırma sonuçlarının, okullarda görevli yönetici, öğretmen ve denetçilerin mevcut durum hakkında bilgi edinmeleri ve uygulamaların daha verimli kılınmasında gerekli önlemleri alabilmeleri yönünden yararlı olabileceği umulmaktadır.

Araştırmanın başlangıcından, bitimine kadar birçoğ değerli insanın katkıları olmuştur.

Öncelikle kendi çalışmalarından ve yoğun işlerinden fedakarlık ederek zaman ve mekan kavramı tanımaksızın araştırmanın her aşamasında yardım ve yönlendirmesini esirgemeyen ve bu düzeye gelmesini sağlayan danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Süleyman Eripek'e; yapıcı eleştirileri ile yol gösteren Sayın hocam Doç.Dr. Yahya Özsoy'a ve

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Aliç'a, her zaman bana moral veren Sayın Doç.Dr. Mehmet Özyürek'e, Yrd.Doç.Dr. Ayhan Hakan'a ve Sayın Şefik Yaşar'a teşekkürü borç bilirim.

Yüksek Lisans Programına başlamamdan bitimine kadar her aşamada gerekli kolaylığı gösteren Kütahya Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü yöneticilerine, araştırmanın yapıldığı okul yönetici ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

Çalışmalarımın her anında gösterdiği anlayış ve sabrı ile bana en büyük desteği veren eşim Hatice'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez'in yazılmasında gerekli özeni gösteren sayın Atilâ Onur'a, çoğaltımını üstlenen Kütahya Endüstri Meslek Lisesi Müdür Başyardımcısı sayın Nafiz Göğüs'e ayrıca teşekkür ederim.

Ocak, 1987

Kâmil ABAŞ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.	ii
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ.	1
Problem.	1
Rehberlik	5
Önemi	6
Rehberlik Anlayışının Dünyadaki Gelişimi.	7
Rehberlik Anlayışının Türkiye'deki Gelişimi.	10
Türkiye'de Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Temel Sorunlar.	13
Türkiye'de Rehberlik Uygulamalarının Bugünkü Durumu.	16
Amaç	22
Önem	23
Sayıltılar	24
Sınırlılıklar.	24
Tanımlar	24

II. YÖNTEM.	27
Araştırma Modeli.	27
Araştırma Kümesi.	27
Veriler ve Toplanması	28
Araçlar.	28
Verilerin Toplanması	30
Verilerin İşlenmesi	30
III. BULGULAR VE YORUMLAR.	32
Sınıf Rehber Öğretmenlerine İlişkin Genel Bilgiler.	32
Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamalarında Program ve Plan Hazırlama Durumları Nedir?.	41
Sınıf Rehber Öğretmenleri, Öğrencilerini Tanımaya Yönelik Ne Tür Çalışmalarda Bulunmaktadır?.	47
Sınıf Rehber Öğretmenlerin Problemini Tespit Ettiği Öğrencilerin Problemini Çözmede Okul Yönetimi, Diğer Öğretmenler ve Öğrenci Aileleri ile İşbirliğinde Bulunma Durumları Nedir?.	58

Sınıf Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Eğitici Kol Faaliyetlerine Etkin Bir Biçimde Katılmalarını Sağlama Durumları Nedir?	72
Sınıf Rehber Öğretmenlerin Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarında Bulunma Durumları Nedir?.	76
IV. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	89
Özet.	89
Yargı	96
Öneriler.	98
Uygulamaya İlişkin Öneriler.	99
İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler..	101
EKLER.	102
1	102
2	105
3	116
KAYNAKÇA	118

ÇİZELGELER LİSTESİ

<u>ÇİZELGE</u>	<u>Sayfa</u>
1 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI	33
2 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN BRANŞLARA GÖRE DAĞILIMI	34
3 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI	35
4 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN EN SON MEZUN OLDUKLARI OKUL TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI	36
5 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN HAFTALIK OKUTTUKLARI DERS SAATLERİNİN SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI	37
6 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KURSA KATILMA DURUMLARI	38
7 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ OKULLARDA REHBERLİK DERSİ ALMA DURUMU	39
8 SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN BU GÖREVDE DAHA ÖNCE BULUNMA DURUMU	40

9	DAHA ÖNCE SINIF REHBER ÖĞRETMENLİĞİ GÖREVİNDE BULUNAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN GÖREV SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI	40
10	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN YILLIK ÇALIŞMA PROGRAMI HAZIRLAMA YAKLAŞIMLARINA GÖRE DAĞILIMI	42
11	KENDİ SINIFINA UYGUN YILLIK ÇALIŞMA PROGRAMI HAZIRLAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	43
12	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN GÜNLÜK DERS PLANI HAZIRLAMAMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	46
13	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ KULLANMA DURUMU . .	47
14	ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ KULLANMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	48
15	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KULLANDIKLARI ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİN DAĞILIMI..	49
16	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI . .	50

17	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİ SONUÇLARINDAN YARARLANMA DURUMU	51
18	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİ SONUÇLARINI KULLANMA ALANLARININ DAĞILIMI.	52
19	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN TOPLU DOSYA TUTMA DURUMLARI	54
20	TOPLU DOSYA TUTMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	55
21	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN TOPLU DOSYA TUTARKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	56
22	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NAKLEN GELEN ÖĞRENCİLERİN TOPLU DOSYALARINDAN YARARLANMA DURUMU	57
23	NAKLEN GELEN ÖĞRENCİLERİN TOPLU DOSYALARINDAN YARARLANAMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	57
24	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SINIFLARINDAKİ PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİ TESPİT ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI	59

25	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERLE GÖRÜŞMEDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	60
26	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU.	62
27	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE İŞBİRLİĞİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	62
28	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMAMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI	63
29	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN PROBLEMİNİ TESPİT ETTİĞİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE DİĞER ÖĞRETMENLERLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU.	64
30	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE DİĞER ÖĞRETMENLERLE İŞBİRLİĞİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI.	65

31	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİYE İLİŞKİN AİLE İLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU	66
32	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE AİLE İLE İŞBİRLİĞİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	67
33	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLERİ İÇİN EĞİTİCİ ÇALIŞMALARDA BULUNMA DURUMU . .	68
34	SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİCİ ÇALIŞMALARDA BULUNMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	69
35	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLERİ İÇİN YAPTIKLARI EĞİTİCİ ÇALIŞMALARIN DAĞILIMI.	70
36	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİCİ ÇALIŞMALARDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	71
37	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN GÖREV ALMALARINI SAĞLAMA DURUMU.	72

38	ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN GÖREV ALMALARINI SAĞLAMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI . . .	73
39	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN BİR ŞEKİLDE GÖREV ALMALARINI SAĞLAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI	74
40	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİNİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIMCI OLMA DURUMU.	76
41	ÖĞRENCİLERİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI	77
42	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRENCİLERİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIM ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI	78
43	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİNİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMELERİNDE YARDIMCI OLMA DURUMU	80
44	ÖĞRENCİLERİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMELERİNDE YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI.	81

45	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMEDE YARDIM ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI.	82
46	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMESİNE YARDIM EDERKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI.	83
47	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLMA DURUMU.	84
48	ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI	85
49	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIM ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI	86
50	SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLURKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI . .	87

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Okullarında rehber öğretmen(rehberlik uzman ve uzman yardımcısı) bulunmayan sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesini amaçlayan araştırmanın bu bölümünde, problem, amaç, önem, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem

Hemen her alanda meydana gelen hızlı değişme ve gelişmeler toplumsal yapıyı etkilerken, insana ilişkin bulguları da artırmaktadır. İnsana ilişkin her türlü gelişmede eğitime yansımak durumundadır(Baymur, 1980). Çağımızın devrimsel nitelikteki gelişmeleri ve hızlı değişmeleri, eğitim alanında bir yandan yeni olanaklar yaratırken diğer yandan da yeni ve ciddi sorunlara yol açmaktadır (Alkan, 1977). Bazı bilimlerin 10-20 yıl önce dayandıkları, güvendikleri birçok bilgiler bu gün geçersiz kalmaktadır(Başaran, 1984). Özellikle uygulamalı bilimlerin gelişmesi, eğitim sorunlarının artışına ve çeşitlenmesine yolaçmaktadır(Tezcan, 1984).

Çağdaş eğitim sistemlerinin hızla değişen ve gelişen bu ortam içerisinde çok karmaşık ve çeşitli sorunlarla karşılaşması ve bunlara çözüm bulma zorunda kalması doğaldır. Ancak bu durum geleneksel anlayış ve kalıpların ötesinde yeni eğitim anlayışları, değerleri, sistem ve yöntemleri geliştirmeyi gerektirmektedir(Alkan, 1977). Diğer yandan eğitim, insanın çevresinde olan değişimleri karşılayabilecek nitelikte, insana yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. İnsanı, hem çevresindeki değişimlere uyum sağlayacak, hemde çevrede istenilen değişimleri yaratabilecek yeterliğe ulaştırmak eğitimin yükümlülüğü olunca, eğitimin hızlı bir yenileşme içinde olması zorunludur(Başaran, 1984).

İnsan gücünün iyi gelişmesi, iyi bir eğitimi gerektirir. Bu bakımdan eğitim sistemlerinin, eğitim politikalarının, eğitim yöntemlerinin, ülkelerin geleceği açısından önemi büyüktür(Baymur, 1985). Her ne kadar eğitim olayı okulla sınırlı olmamakla birlikte eğitim denilince akla ilk gelen okuldur.

Yüzyıllar boyunca okul, çocuklar ve gençler için bilginin kaynağı, onların ilgilerinin, tutumlarının ve görüşlerinin şekillendirildiği bir yerdi. Bu görevini yerine getirmek için okul, özenle koruduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı geçmişteki metinlere başvuruyordu. Değişmeyen bir içerik, değişmeyen iletişim yöntemleriyle birlikte

kullanılıyordu. Böylece yüzyıllar boyunca her düzeyde ve her türde okulları karakterize eden ve bugün geleneksel olarak nitelendirilen program ve yöntemlerin modeli ortaya konulmuş oldu(Özbilgin, 1985). Ancak uygarlık ilerleyip toplumsal yaşam giderek karmaşıklaştıkça, artık gençlere yalnız bilgi ve beceri verme, onları hayata iyi yetiştirme bakımından yetersiz kalmıştır. Özellikle 19'ncü yüzyıldaki hızlı teknolojik gelişmeler ve bilgi patlaması karşısında artık gerekli bütün bilgileri genç kuşağa aktarmağa olanak kalmamıştır. Bundan böyle ancak en önemli bilgileri verme, bunun dışında gerekli bilgileri gencin kendi çabaları ile bulabilmesi ya da üretebilmesi için eğitimde zihinsel yeteneklerinde gelişmesine büyük önem verilmeğe başlanmıştır. Ondokuzuncu yüzyılda Herbart, 20'nci yüzyıl başlangıcında John Dewey gibi eğitimcilerin zihinsel yeteneklerin gelişmesini hedef olan bir öğretim sisteminin gerçekleştirilmesine büyük katkıları olmuştur. Böylece günümüze kadar eğitimin amacı, bilgi ve beceri kazandırma yanında zihinsel yeteneklerin geliştirilmesi olarak benimsenmiştir(Baymur, 1985).

Ne varki 20'nci yüzyılda atom enerjisinin keşfi, uzay çağına giriş, bunlarla birlikte daha da hızlanan teknolojik gelişmeler, dünyayı o kadar değiştirmiş, hayata uyumu o kadar karmaşıklaştırmıştır ki, okulların zihinsel yetenekleri geliştirme amacına yönelik eğitsel öğretim çalışmaları da gençlerin gelecek yaşamlarına yetirli bir biçimde hazırlanabilmelerini çok güçleştirmiştir.

Daha hızlı ulaşım araçları, dünyanın uzak yerlerini birbirlerine yaklaştırmıştır. Radyo, televizyon gibi bir anda milyonlara seslenmeye olanak sağlayan kitle iletişim araçları, uluslar, kültürler arası etkileşimi artırmıştır. Elbette bu gelişmeler olumludur. Ancak giderek hızlanan bu oluşumlar, beraberlerinde bir takım sorunları da getirmektedirler.

Örneğin, kültürlerarası, uluslararası yoğun etkileşim ile birlikte gelen yeni fikirler insanların görüş açılarını genişlettiği, uygarlığın yaygınlaşmasına yol açtığı gibi, çeşitli görüş, düşünüş, yaşayış biçimlerini, çeşitli ideoloji ve inanç, değişik değer sistemleri arasında insanların yollarını bulmalarını zorlaştırmıştır. Özellikle gençlerin karşılıklarına çıkan seçeneklerin sayısı o kadar artmıştır ki bunlardan birini seçmek çok zorlaşmıştır(Baymur, 1985).

Bireyleri, sürekli değişen çevrelerine uyum gösterecek, kendi problemlerini çözebilecek yeterliğe ulaştırmak, onların zihinsel yönleri yanısıra duyuşsal ve sosyal yönlerini de geliştirmek daha bir önem kazanmış, böylece okulun görevleri arasına öğretim ve yönetim işlevlerine ilaveten "öğrenci kişilik hizmetleri" katılmıştır(Kuzgun, 1981).

Öğrencinin eğitim-öğretim etkinliklerinden yararlanmasını engelleyen etmenleri azaltmak ve öğrenciler

için geliştirici bir ortam sağlamak amacı güden öğrenci kişilik hizmetleri, öğretim ve yönetim faaliyetlerinin dışında kalan sağlık hizmetleri, sosyal hizmetleri, özel yetiştirme, boş zaman eğitimi, ders dışı etkinlikler ve rehberlik hizmetlerini kapsar(Kuzgun, 1981).

Rehberlik

Tan(1986), rehberliği şu şekilde tanımlamaktadır,

"Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır."

Hemen belirtmek gerekir ki, Türkiye'de geleneksel olarak rehberlik alanında kullanılan deyim ve kavramlarda anlamsal türlü karışıklıklar vardır. Rehberlik uygulamalarında daha ileri düzeyde olan diğer ülkelerde de bu anlamsal karışıklıklar henüz tamamen giderilememiştir. Bunun nedeni, en kısa anlatımı ile, alandaki sürekli ve hızlı gelişmelerdir(Kepçeoğlu, 1985).

Alanda yayınlanmış Türkçe kitaplarda şimdiye kadar genellikle Rehberlik adı kullanılmıştır. Ancak son yıllarda Rehberlik ile birlikte, Danışma adının daha çok kullanılmakta olduğu dikkati çekmektedir. Çünkü, rehberlik kavram ve uygulamalarındaki yeni gelişmeler danışma

sürecinin rehberlikteki önemini ortaya koymakta ve tüm rehberlik hizmetlerinin özünü ve merkezini oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Her alanda gözlenen uzmanlaşmanın sonucu olarak, birçok resmi ve ticari kuruluşlar aslında "psikolojik" olmayan danışma sürecinden yararlanma ve bu amaçla özel danışmanlar kullanma yoluna girmişlerdir. Bu karışıklıkları gidermek amacı ile psikolojik bir süreç olan danışma için Psikolojik Danışma (Psychology Counseling) sözü son yıllarda rehberlik alanında daha da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 1985).

Önemi

Günümüzde psikolojik danışma ve rehberliğin eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturduğu yaygınlıkla kabul edilmekte ve artık tartışma konusu yapılmamaktadır. Bu durum rehberlik ile eğitim arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamaktadır. Çağdaş eğitim rehberlikten hız alan bir anlayışı desteklemektedir. Bunun içindir ki modern okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri vardır; modern okulun bütün çalışmaları rehberlikten hız alan bir anlayışla rüzenlenmektedir (Kepçeoğlu, 1985).

Eğitimin anlam ve fonksiyonları üzerinde görüş ayrılıkları bulunmakla birlikte, çağdaş eğitimin öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal olan bütün kapasitelerini en uygun bir düzeyde geliştirmesi için

çaba göstermesi gerektiği konusunda tam bir anlaşmaya varıldığı söylenebilir. Günümüzde eğitim bireyin zihinsel gelişimi kadar kişisel, sosyal gelişimi ile de ilgilenmek zorundadır. Bireyin her yönü ile bir bütün olarak gelişmesinin önemi karşısında, eğitimde program kavramı da yeni boyutlar kazanmıştır. Bu gün, eğitim programı kavramı öğrencinin gelişmesi için düzenlenen etkinliklerin ve yaşantıların tümünü içeren geniş bir anlam kazanmıştır. Geleneksel olarak "konu alanlarından hız alan" eğitim programları, günümüzde "öğrenciden hız alan" program modellerine dönüşmektedir. İşte bu anlayışla, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve öteki öğrenci kişilik hizmetleri eğitim programının içinde ve onun ayrılmaz bir yanı olarak benimsenmektedir(Kepçeoğlu, 1985).

Rehberlik Anlayışının Dünyadaki Gelişimi

Rehberlik bir bireyin başka bir bireye yaptığı yardım biçiminde sınırlı bir anlayışla ele alınırsa, rehberlik insanoglunun dünyada var oluşu ve dili öğrenmesi ile başlamıştır denilebilir(Kepçeoğlu, 1985).

Rehberlik, esas itibariyle Amerikan toplumunda doğup şekil kazanmış bir uygulamalı bilim dalı olmuştur. Amerikan toplumuna kaynaklık eden temel ideal ve felsefe, insan olarak kişiye büyük değer vermiştir. Geçen yüzyılın sonlarında, Amerikan toplumunda birçok eğitimci, düşünür

ve vatandaşlar, okulların, gençleri, bütün haklarını daha iyi kullanabilecek birer psiko-sosyal varlık olarak ve topluma katkıda bulunacak birer üretici olarak daha iyi yetişmeleri konusuyla yakından ilgilenmeye başlamışlardır. Bunun sonucu olarak, bireysel eğitime, çocukların bio-psiko-sosyal ihtiyaçlarına ve toplumun ihtiyaçlarına dikkat artmıştır. Okul müfredat programlarının kuru bilgilerden kurtularak bu esaslara göre hazırlanmasına yönelik çabalar artmıştır. Böylece Amerikan okullarında rehberlik hareketi doğmuştur(Tan, 1986).

Bir okula ilk defa danışman ataması 1898 yılında olmuştur. Tabii bu atamanın gerçekleşmesini hazırlayan bir çok fikir gelişmelerinin olduğu muhakkaktır(Kepçeoğlu, 1985).

Rehberlik hareketi, başlangıçta bir meslek hareketi olarak doğmuştur. Okulu bitirdikten sonra bile gençlerin bir meslek tutmaya hazır olmadıklarını gören birçok eğitimci ve düşünür, gençlerin en uygun mesleği seçerek bu mesleğe hazırlanıp girmeleri konusunda sistemli olarak kafa yormaya başlamışlardır. Rehberlik hareketinin kurucusu olarak bilinen Frank Parsons'un liderliğinde 1908 yılında Boston Meslek Bürosu açılmıştır. Daha sonra 1913'de Amerika'nın Ulusal Meslek Rehberliği Derneği kurulmuştur. Bu dernek, 1951'de şekil değiştirerek şimdiki Amerikan Personel ve Rehberlik Derneği olmuş ve daha geniş kapsamlı ve güçlü bir dernek haline gelmiştir.

Sputnik'in uzaya fırlatılması(1957), Amerika'da rehberlik ve danışma hareketlerine yeni bir hız getirmiştir. Rusların, Amerikalılardan önce uzaya çıkması, Amerikan toplumunda bir çeşit telaş yaratmış ve Amerikan hükümetinin, okullarda gençlerin yeteneklerine göre daha iyi eğitim ve öğretim alması için rehberlik ve danışma programlarına geniş ölçüde yatırım yapmasına yol açmıştır(Tan, 1986). 1958 yılında kabul edilen "Ulusal Savunma Eğitimi Yasası" ile psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları bütün boyutları ile Federal Hükümet tarafından parasal desteğe kavuşturulmuştur. Bu parasal destek uygulamaların yaygınlaşması ve uzman personel yetiştirilmesi bakımlarından psikolojik danışma ve rehberlik alanının gelişmesine büyük katkıları bulunmuştur(Kepçeoğlu, 1985).

Avrupa'da, Psikolojik danışma ve rehberlikle ilgili literatürün dışında, karşılaştırmalı eğitim kitaplarında da rehberliğin gelişimi ile ilgili bilgilere yer verilmediği dikkati çekmektedir(Kepçeoğlu, 1985).

Avrupa'da okullardaki rehberlik çalışmaları, daha çok, öğrencilerin akademik gelişmelerine ve mesleklere yönelmelerine dönük olup, öğrencilerin kişisel-sosyal konulardaki duygusal problemleri ile fazla ilgilenilmemektedir. Buna göre, rehberlikle ilgili personelin esas görevleri öğrencilere akademik gelişmelerinde, okul ve meslek seçmelerinde yardımcı olma noktalarında toplanmaktadır(Kepçeoğlu, 1985).

Rehberlik Anlayışının Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de rehberlik, uygulamalar bakımından yeni olmakla birlikte, fikir ve kavram olarak oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Özellikle, son yıllarda psikolojik danışma ve rehberlik, eğitim ortamında en çok sözü edilen bir kavram ve uygulama olarak görünmektedir. Doğrudan doğruya rehberlik olarak gösterilmemişse de okul programlarında ve okul yönetmeliklerinde rehberlik anlayışına uygun bir çok kavramların uzun süredir yer aldığı görülmektedir. Bu tür yeniliklerin programlarda yer alması Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonraki yıllara kadar inmektedir(Kepçeoğlu, 1985).

Türk eğitiminde rehberlik, dolayısıyla öğrencilere psikolojik hizmetler konusunda asıl bilinçli çabaların ve yayınların 1950'den sonra başladığını görmekteyiz. 1951-1956 yılları, Türk eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik danışma çabaları bakımından çok hareketli bir dönem olmuştur(Tan, 1986). Bu dönemde Türk-Amerikan işbirliği içinde, bir yandan Amerikalı uzmanlar eğitim sistemimizde incelemeler yapmak üzere Türkiye'ye davet edilirken, öte yandan Türkiye'deki bazı eğitimciler psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzmanlaşmak üzere Amerika'ya gönderilmiştir(Kepçeoğlu, 1985).

1953-1954 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde, ilk kez "Rehberlik"

dersi okutulmaya başlanmış, 1954 yılında da Ankara ve İstanbul başta olmak üzere altı ilde "Rehberlik ve Araştırma Merkezi" kurulmuştur.

Rehberlik konusunda 1951-1958 yılları arasında görülen hızlı çalışmalar ve gelişmeler daha sonra duraklamıştır. Bu duraklamada türlü etmenlerin etkisi olmuştur. Bunlar arasında yetişmiş personel yokluğu, yetkililerdeki inanç ve bilgi eksikliği, parasal desteğin bulunmayışı v.b. sayılabilir. Ancak, rehberlik fikir ve kavramı yayılmaya, yeni hazırlanan program ve yönetmeliklerde etkisini göstermeye devam etmiştir(Kepçeoğlu, 1985).

Rehberlik konusuna en geniş ölçüde 1962 yılında yapılmış olan VII. Milli Eğitim Şurası'nda yer verilmiştir. Bu şurada "Okullarda Rehberlik Hizmetleri" konusu ayrı bir komisyon tarafından ele alınmış ve bu çalışmaların nasıl başlatılıp, yürütülmesine ilişkin bir takım öneriler saptanmıştır. Bu kararlar, 1962 yılından VIII. Milli Eğitim Şurası'nın toplandığı 1970 yılına kadar çeşitli zamanlarda program, yönetmelik ve tüzüklere kısmen yansıtılarak uygulamaya konulmuştur(Baymur, 1985).

Türkiye'de okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması bakımından İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve VIII. Milli Eğitim Şurası önemli bir dönüm noktası olmuştur.

1970-1971 öğretim yılı okullarda planlı ve programlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması ve okullara rehberlik personeli atanması bakımlarından Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberliğin gelişimi sürecinde çok önemli bir yıl olmuştur(Kepçeoğlu, 1985).

Gerek İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın, gerekse VIII. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararların etkisi ile 1970-1971 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca "Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu Ve Görevleri İle İlgili Esaslar"(MEB. 1970) geliştirilerek 24 genel, mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda rehberlik uygulamaları başlamıştır(Kepçeoğlu, 1985).

1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 6'ncı maddesinde de rehberlik ve yöneltme hizmetleri yasallaştırılmıştır. Nihayet 1974-1975 öğretim yılında(IX. Milli Eğitim Şurası'ndan sonra) resmi, özel, akademik ya da mesleki ve teknik olmak üzere Türkiye'deki tüm orta dereceli okullarda rehberlik uygulamalarına geçilmiştir. Bunun için bu okulların programlarında iki saat rehberlik uygulamalarına, bir saat de eğitici kol çalışmalarına olmak üzere toplam üç saatlik zaman ayrılmış ve bu saatlerde sınıf rehber öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılmıştır (Kepçeoğlu, 1985). Bu uygulamanın esasları belirtilmiş (MEB, 1975 a) ve uygulamada kullanılacak kılavuz programlar hazırlanmıştır(MEB, 1975 b).

Türkiye'de Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Temel Sorunlar

Genel olarak her yeni uygulamada olduğu gibi Türkiye'de de rehberlik uygulamalarında önemli ve temel sorunlarla karşılaşmaktadır.

1970-1971 öğretim yılından bu yana okullardaki rehberlik uygulamalarında karşılaşılan sorunlar üzerinde gerek Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde, gerek Üniversiteler düzeyin, gerekse alanda çalışan uzmanlar düzeyinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bunun yanında birçok toplantı ve seminerlerde sorunlar tartışılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1971 ve 1972 yıllarında yapılan değerlendirme çalışmaları sonucunda, psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ile ilgili olarak belirlenen temel sorunlar şöylece özetlenebilir;

(a) uzmanların görev, yetki ve sorumluluklarının belirgin olmayışı, (b) okul müdürü, uzmanlar, sınıf rehber öğretmenleri ile okulları denetleme durumunda olan müfettişlerin rehberlik konusunda bilgi ve anlayış eksikliği, (c) Bakanlık merkez örgütünde uygulamalar ile ilgilenecek, araç, gereç sağlayacak bir birimin bulunmayışı, (d) Okullarda rehberlik uygulamaları için gerekli olan yer, oda ve büro malzemelerinin bulunmayışı, (e) Rehberlik uygulamaları için kullanılacak test ve envanter gibi psikolojik ölçme araçlarının bulunmayışı, (f) Alan içinde yeterli ve geçerli bilgi veren yayınların bulunmayışı, (g) İl düzeyinde bir

örgütün bulunmayışı, (h) Rehberlik çalışmaları için yeterli zaman bulunmayışı, v.b. gibi(MEB., 1971).

Kepçeoğlu(1976) tarafından okullardaki rehberlik uygulamalarında görev alan danışmanların mesleki problemleri üzerinde yapılan bir çalışmada, sorunlar sıra ile, (a) danışmanların özlük haklarındaki belirsizlikler, (b) uygulamalar için okullarda sağlanan fiziksel olanakların yetersizliği, (c) okuldaki işbirliğinin sınırlılığı, (d) okul örgütü içinde rehberliğin yerinin belirsizliği, (e) danışmanların kendi mesleki yetişme ve gelişmelerindeki sınırlılıklar gibi alanlarda toplandığı ortaya çıkmıştır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak temel sorunları belirlemek ve ihtiyaçları ortaya koymak üzere yapılan seminerlerden biri 28-30 Nisan 1977 tarihlerinde İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bölümü tarafından düzenlenmiştir. Seminer sonunda hazırlanan raporda başlıca sorunlar, ihtiyaçlar ve öneriler şu altı alanda toplanmıştır; (a) temel kavramlar, (b) örgüt, bütçe ve mevzuat, (c) eleman yetiştirme, (d) personelin hak, yetki ve sorumlulukları, (3) araştırma, geliştirme, değerlendirme, yayın, (f) güçbirliği ve koordinasyon(Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Semineri, 1977).

Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında karşılaşılan sorunları değerlendirmek üzere bir başka

önemli seminer 18-19 Ocak 1979 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi tarafından Ankara'da ortaklaşa düzenlenmiştir. Bu seminerde oluşan görüş ve öneriler şöyle özetlenebilir: (a) psikolojik danışma ve rehberlik alanında bir kavram karmaşıklığı vardır, bu kavram karmaşıklığı önlenmeli, (b) eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri çeşitli araç ve yollarla kamu-oyuna tanıtılmalı, (c) uzman yetiştirme programları gözden geçirilmeli, (d) uzmanların görev ve sorumlulukları açık hale getirilmeli ve bir yönetmelikle kesinleştirilmeli, (e) öğretmenlik sertifikasında yer alan "rehberlik" dersinin amacı, içeriği ve işlenişi açıklanmalı ve öğretmen yetiştiren tüm kurumlarda buna uyulması sağlanmalı, (f) bir mesleki dernek kurulmalı, (g) psikolojik danışma ve rehberlik alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarına önem verilmelidir(Eğitimde Rehberlik Araştırmaları, 1980).

Kepçeoğlu(1984 a, 1984 b) tarafından okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını değerlendirmek ve temel sorunları ortaya koymak amacı ile birbirine paralel olarak yapılan iki çalışmada, özetle şu sonuçlara varılmıştır; (a) okullarda verilmesi gereken psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden birçoğu genellikle ele alınıyor, ancak yeterli düzeyde verilemiyor, (b) verilen hizmetleri algılama bakımından müdür, uzman ve öğretmenler arasında önemli farklar vardır, (c) müdür,

uzman ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterli değildir, (d) özellikle öğretmenler kendi okullarında verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden önemli ölçüde bilgisiz ve habersiz görünmektedir, (e) okullarda müdür, uzman ve öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlikteki görev ve sorumluluklarını açık olarak bilmemektedir, v.b..

Genellikle rehberlik uygulamaları ile ilgili yapılan araştırma ve değerlendirme çalışmaları sonucu, "Bakanlık ve il düzeyinde rehberlik hizmetlerini koordine edecek bir örgütün bulunmaması", "Rehberlik hizmetleri için gerekli olan uzman eleman eksikliği", "Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin bir yasa ve yönetmeliğin bulunmaması", "Okullardaki görevlilerin rehberlik konusuna ilişkin anlayış eksikliği" ortak sorun alanları olarak vurgulanmıştır.

Türkiye'de Rehberlik Uygulamalarının Bugünkü Durumu

Rehberlik uygulamalarında belli bir düzen sağlamak amacı ile 1983 yılında Bakanlık düzeyindeki Özel Eğitim Daire Başkanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı haline getirilmiş ve rehberlik şube müdürlüğü kurulmuştur.

Yine 1983 yılında çıkarılan bir yasa (Resmi Gazete, 1983) ile il düzeyindeki rehberlik uygulamalarının yürü-

tülmesinden, yasa gereği her ilde kurulması gereken Rehberlik ve Araştırma Merkezleri sorumlu tutulmuştur. Aynı yıl yayınlanan bir yönerge(MEB, 1983) ile de rehberlik uygulamaları belirli esaslara bağlanarak Bakanlık, İl ve Okul düzeyinde örgütlenme biçimi belirlenmiştir. Son olarak ta, çıkarılan bir yönetmelik(MEB, 1985) ile alanda sorun olarak görülen, rehberlik uygulamalarının yürütülmesinde yasa ve yönetmelik bulunmayışı ve rehberlik hizmetlerini koordine edecek bir örgütün bulunmayışı gibi eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

Anılan yönetmelik, okul düzeyinde rehberlik hizmetlerini planlama, programlama ve gerekli işbirliğini sağlama ve yürütme, konularında okul müdürü, müdür yardımcıları, koordinatör rehber öğretmen, rehber öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine birtakım görevler yüklemiştir. Ayrıca okullarda Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Kurulu'nun kurulmasını da öngörmektedir. Bu kurul, okul müdürünün başkanlığında, (a) Müdür yardımcıları, (b) Rehber öğretmenler, (c) okul müdürünün her sınıf seviyesinde seçeceği iki sınıf öğretmeni, (d) Okul müdürünün seçeceği disiplin kurulu üyelerinden bir temsilci ve (e) okul-aile birliğinde görevli bir öğretmenden oluşmaktadır.

Rehberlik hizmetleri okul yürütme kurulu, biri okulun öğretime başlayacağı tarihten bir hafta önce, diğeri ikinci yarı yılın ilk haftası olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca öğretim yılı içersinde yapılan

faaliyetleri değerlendirmek üzere okul m¼d¼r¼r¼n¼ uygun g¼rd¼ę¼ tarihlerde de toplanır.

Kurul, yıllık rehberlik çalışma programını inceler, uygulanması ve y¼r¼t¼lmesinde gerekli tedbirleri alır, okulii ¼ęretmen-¼ęrenci ilişkilerinde g¼z¼n¼nde bulundurulması gereken esasları tespit eder, ¼ęrenci ve veli toplantılarını planlar, hizmetlerin y¼r¼t¼lmesinde ortaya çıkan diğer konuları inceler ve gerekli tedbirleri alır.

Okul m¼d¼r¼, okul rehberlik hizmetlerinin y¼r¼t¼lmesinden birinci derece sorumludur. Bunun yanında, okul rehberlik hizmetleri y¼r¼tme kurulunu kurar ve başkanlık eder, yıllık program hazırlanmasını ve uygulanmasını takip eder, birden fazla rehber ¼ęretmen varsa birini koordinat¼r rehber ¼ęretmen tayin eder, çalışma programını ve yıl sonu faaliyet raporlarınının Rehberlik ve Araştırma Merkezi Başkanlığına g¼nderilmesini sağlar.

Okul m¼d¼r yardımcıları; ¼ęrencilerden ve velilerden gelen problemleri rehberlik hizmetleri b¼rosuna g¼nderir ve rehberlik hizmetleri konusunda ilgili personelle işbirliği içinde bulunarak ortaya çıkan sorunların ¼z¼m¼ne yardımcı olur.

Koordinat¼r rehber ¼ęretmen, okul y¼netimi ile rehberlik b¼rosu arasında gerekli koordinasyonu sağlamak üzere birden fazla rehber ¼ęretmen bulunan okullarda okul m¼d¼r¼ tarafından seçilir. Temel g¼revi ¼zetle, okul

rehberlik hizmetleri bürosunun etkin bir biçimde çalışmasını sağlamak ve büro ile okul yönetimi arasında gerekli koordinasyon ve işbirliğini kurmaya yardımcı olmaktır.

Okul rehber öğretmeni, asıl görevi öğrencilere yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürütmektir. Bunun yanında, sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği içersinde okulun rehberlik programının uygulanmasına yardımcı olur, öğrencilerle ilgili bilgi toplamak için çeşitli ölçme araçlarının uygulanmasını sonuçların toplu dosyaya işlenmesini sağlar, başka okullardan gelen öğrencilerin dosyalarındaki bilgilerin değerlendirilmesine yardımcı olur, öğretim yılı sonunda uygulanan rehberlik faaliyetlerini, aksaklıkları, alınması gereken tedbirleri belirten bir rapor hazırlar ve koordinatör rehber öğretmene verir.

"Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği"(1985) ile psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanların görev ve sorumlulukları yukarıdaki gibi belirlenirken sınıf rehber öğretmenlerin görevleri de;

"1. Rehberlik hizmetleri bürosunca verilen yıllık çalışma planı çerçevesinde kendi sınıfı için yıllık bir çalışma planı hazırlar,

2. Sorumlu olduğu sınıfla ilgili çalışmalarda, işbirliği yaptığı rehber öğretmene her türlü yardımda bulunur,

3. Problemi tespit edilen öğrencilerle mülakat yapar. Şahsi ve ailevi problemlerinin çözülmesi

için gerektiğinde okul yönetimi, öğretmenler ve aileleriyle işbirliği içinde çalışır ve sonuçlarını rehber öğretmenlerle birlikte toplu dosyaya işler,

4. Rehber öğretmenle işbirliği yaparak, seçmeli ders, bölüm, okul, iş ve meslek seçimlerinde öğrencilere yardım eder,

5. Öğrencilerin eğitici kol çalışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını sağlar,

6. Rehber öğretmenlerle işbirliği yaparak öğrencisini tanımak, gerekli bilgileri toplamak için form, fiş, gözlem kartları, anket, test ve benzerlerini uygular, kendisinin yapabileceği değerlendirmeleri yapar ve sonuçları rehber öğretmenle birlikte öğrenci toplu dosyasına işler,

7. Başka okullardan naklen gelen öğrencilerin toplu dosya ve öğrenci dosyalarındaki bilgileri inceler ve değerlendirir,

8. Sosyal ilişkileri zayıf olan çocukların bu ilişkilerini geliştirmek için eğitici çalışmalarda bulunur,

9. Öğretim yılı sonunda yaptıkları her türlü rehberlik faaliyetlerini, aksaklıkları, sağlanması gereken imkanları ve teklifleri kapsayan bir raporu koordinatör rehber öğretmene verir,

10. Okul müdürünün verdiği rehberlikle ilgili diğer görevleri de yerine getirir,"

olarak belirlenmiştir.

Görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik uygulamalarını yürütme konusunda, rehberlik program

ve planının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında, okullarda kurulması gereken rehberlik bürosu ve bu büroda görevli rehber öğretmenle işbirliği yapması istenmektedir. Ancak yetişmiş eleman yetersizliği nedeniyle pek çok okulda, sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olacak bir rehberlik bürosu ve görevli bir rehber öğretmen bulunmamaktadır.

Bununla birlikte sınıf rehber öğretmenleri yönetmeliğin öngördüğü görevleri, yine aynı yönetmelik gereğince ildeki okullarda görevli rehber öğretmenler ile Rehberlik ve Araştırma Merkezi rehber öğretmenlerinin birlikte hazırladıkları "Rehberlik Hizmetleri İl Çerçeve Programı" doğrultusunda yürütmektedirler. Sınıf rehber öğretmeni bu program uyarınca kendi sınıfı için rehberlik program ve planlarını hazırlamaktadır.

Türkiye'de 1984-1985 öğretim yılı itibariyle 5705 orta dereceli okul bulunmakta, 624 personelde koordinatör rehber öğretmen ya da rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır(MEGSİB, 1985). Bunların büyük çoğunluğunun il merkezlerindeki okullarda ve birden fazlasının da aynı okulda görev yaptığı bilinmektedir. Bu durumda orta dereceli okulların yaklaşık % 92'sinden de fazlasında koordinatör rehber öğretmen ve rehber öğretmen bulunmamaktadır. Ancak bu okulların hepsinde program gereği rehberlik saati ayrılmıştır ve bu saatler sınıf rehber öğretmenleri tarafından kullanılmaktadır. Yönetmelikte de sınıf rehber

öğretmenlerin görevleri belirlenmiş bulunmaktadır. Koor-
dinatör rehber öğretmenle, okul rehber öğretmenin bulun-
madığı bu okullarda rehberlik uygulamalarının nasıl yürü-
tölmekte olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Araştırma
konusu bu gereksinimden kaynaklanmıştır./

Amac

Bu araştırmanın temel amacı, 1986-1987 öğretim
yılında Kütahya il ve ilçe merkezlerinde, okullarında
rehber öğretmen(rehberlik uzmanı ya da uzman yardımcısı)
bulunmayan genel liselerde, sınıf rehber öğretmenleri
tarafından yürütölmekte olan rehberlik uygulamalarının
değerlendirilmesidir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki
sorulara cevap aranmıştır.

1. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygula-
malarında program ve plan hazırlama durumları nedir?

2. Sınıf rehber öğretmenleri, öğrencilerini tanı-
maya yönelik ne tür çalışmalarda bulunmaktadır?

3. Sınıf rehber öğretmenlerin, problemini tespit
ettiği öğrencilerin problemini çözümede okul yönetimi,
diğer öğretmenler ve öğrenci aileleri ile işbirliğinde
bulunma durumları nedir?

4. Sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerin eğitici kol faaliyetlerine etkin bir biçimde katılmalarını sağlama durumları nedir?

5. Sınıf rehber öğretmenlerin, eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmalarında bulunma durumları nedir?

Önem

Araştırmada okullarında rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde sınıf rehber öğretmenlerince yürütülmekte olan rehberlik uygulamaları değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçları, Kütahya ilindeki uygulamaların değerlendirilmesi ile sınırlı olmakla birlikte, ortaöğretim kurumlarında görevli yada görev alacak yönetici ve eğitici personelin mevcut durum hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olacaktır.

Araştırma bulgularının, okullardaki rehberlik uygulamalarının geliştirilmesine yardımcı olabileceği ve bu alanda yapılacak yeni araştırmalara ışık tutabileceği umulmaktadır.

Sayıtlılar

Bu araştırmada şu temel sayıtlılardan hareket edilmiştir.

1. Sınıf rehber öğretmenleri, kendilerine verilen anket maddelerine verdikleri cevaplarda samimidirler, yani gerçek görüşlerini yansıtmaktadırlar.

2. Veri toplama aracı olarak geliştirilen inceleme formu ve anket, araştırmanın amaçlarını gerçekte yeterli niteliktedir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Kütahya merkez ve ilçelerindeki okullarında rehber öğretmen bulunmayan genel liselerin 1986-1987 öğretim yılında sınıf rehber öğretmenlerince yürütölmekte olan rehberlik uygulamaları ile sınırlıdır.

2. Araştırmada sınıf rehber öğretmenlerince yürütölmekte olan rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesi, bu öğretmenlerin "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği"nde (MEGSB, 1985) belirlenen görevleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada sıkça kullanılan ve anlamı etkileyebilecek, konuya ilişkin tanımlar aşağıda verilmiştir.

Genel Lise.-Öğrencileri ortaokuldan sonra en az üç yıllık bir genel eğitimle yaşama ya da yüksek öğretime hazırlayan bağımsız veya ortaokulla birarada bulunan ortaöğretim kurumu.

Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği.- Rehberlik ve Araştırma Merkezleriyle okul rehberlik hizmetleri bürolarının kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenleyen yönetmelik.

Okul Rehberlik Hizmetleri Bürosu.- Okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu büro.

Koordinatör Rehber Öğretmen.- Okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden yönetim ile rehberlik bürosu arasındaki koordinasyonu sağlayan öğretmen.

Rehber Öğretmen.- Asıl görevi öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri olan öğretmen.

Sınıf Rehber Öğretmeni.- Okullarda bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren öğretmen.

Rehberlik Saati.- Okul programlarında rehberlik etkinlikleri için haftada iki saat olarak ayrılan ders saati.

Eğitici Kol.- Okullarda ders saatleri dışında, eğitim etkinliklerinden bir bölümünün gerçekleşebilmesi

için ortak ilgileri bulunan istekli öğrencilerin katıldığı ve rehber öğretmen gözetimi altında doğrudan doğruya öğrencilerce yürütülen eğitici kuruluş.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde önce araştırma modeli, sonra araştırma kümesi verilmiş, daha sonra da verilerin toplanması ile işlenmesinde kullanılan teknikler açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmada sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmekte olan rehberlik uygulamaları değerlendirilmektedir. Bu yönüyle araştırma durum saptama türündedir.

Araştırma Kümesi

1986-1987 öğretim yılında Kütühya il ve ilçe merkezlerinde okullarında rehber öğretmen bulunmayan toplam 7 genel lise bulunmaktadır. Bu liselerde 166 öğretmen sınıf rehber öğretmenliği görevinde bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin tamamı araştırma kümesini oluşturmaktadır.

Yalnızca araştırmanın birinci sorusunu yanıtlayabilmek için araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerinin 44'ü, 1/4 oranında basit tesadüf örnekleme yoluyla araştırma örnekleme olarak alınmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada sınıf rehber öğretmenlerine ilişkin genel bilgilerle, bu öğretmenlerin rehberlik uygulamalarına ilişkin bilgiler toplanmıştır. Bilgilerin toplanmasında aşağıda belirtilen araçlar ve yöntemler kullanılmıştır.

Araçlar

Araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin toplanması için iki tür araç geliştirilmiştir.

İnceleme ve Görüşme Formu.- Araştırmaya konu olan sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarında yıllık program ve günlük plan hazırlama durumlarını değerlendirmek için bir İnceleme ve Gözlem Formu geliştirilmiştir (EK 1). İnceleme ve Gözlem Formu geliştirilmesinde, ilgili kaynak kitaplardan ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca belirlenen yıllık ve günlük planların hazırlanmasında gözönünde bulundurulması gereken hususlardan (MEB, 1981) yararlanılmıştır. İnceleme ve Görüşme Formu, amaç bölümünün birinci maddesindeki bilgilerin elde edilebilmesi paralelinde iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yıllık çalışma programlarına ilişkin, ikinci bölümde günlük ders planlarına ilişkin gözlem ve soru maddelerine yer verilmiştir.

Anket.- Araştırmada, görüşme formu aracılığıyla elde edilen bilgilerin dışında gerekli olan bilgilerin elde edilebilmesi için, süre ve maliyet açısından daha ekonomik olan ve durum saptamaya yönelik araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir anket araştırmacı tarafından geliştirilmiştir(EK 2).

Anket hazırlanırken sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarına ilişkin görevleri temel alınmıştır. Anketle sınıf rehber öğretmenlerinin, görevlerini yerine getirme durumları kapalı uçlu maddelerle istenmiş, ancak görevin yerine getirilişinde karşılaşılan sorunlar ve görevin yerine getirilmeyiş nedenleri, sınıf rehber öğretmenlerinin görüş ve düşüncelerini sınırlamamak bakımından açık uçlu olarak istenmiştir. Anket amaçlar doğrultusunda 5 bölüm ve 57 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde sınıf rehber öğretmenlerine ilişkin genel bilgiler; ikinci bölümde öğrenci tanıma çalışmaları; üçüncü bölümde problemlili öğrencilerin tespiti ve problemin çözümüne ilişkin işbirliği çalışmaları; dördüncü bölümde öğrencilerin eğitici kol etkinliklerinde izlenmesine ilişkin bilgiler; beşinci ve son bölümde öğrencilerin seçmeli ders, üst öğrenim ve meslek seçmelerine yardım çalışmalarına ilişkin bilgiler, yer almaktadır.

Anket araştırması tarafından taslak olarak hazırlandıktan sonra, araştırma kapsam dışında kalan bir grup sınıf rehber öğretmenine uygulanmış, onların eleştirileri,

alan uzmanlarının görüşleri ışığında geliştirilerek son şekli verilmiş ve çoğaltılmıştır.

Verilerin Toplanması

İlgili makamlardan gerekli izin(EK 3) alındıktan sonra, araştırma ile ilgili veri toplama araçlarından anket, araştırmaya konu olan sınıf rehber öğretmenlerine 17 Kasım 1986 ile 28 Kasım 1986 tarihlerinde uygulanmıştır. Anketin uygulanması aşağıda belirtilen biçimde gerçekleştirilmiştir.

Önce araştırmaya konu olan sınıf rehber öğretmenlerinin görevli olduğu okul müdürleri ile görüşülerek aynı anda anket uygulanabilme durumu araştırılmış, mümkün olmadığı öğrenildikten sonra uygulama, okul müdürleri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Anketin uygulanması esnasında 166 sınıf rehber öğretmeninden 7'sinin raporlu ve izinli bulunması nedeniyle 159 sınıf rehber öğretmenin görüşleri alınmıştır.

Veri toplama araçlarından Görüşme ve İnceleme Formu, araştırmacı tarafından örneklem alınan sınıf rehber öğretmenlerinin görevli buldukları okullarda yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur.

Verilerin İşlenmesi

Bilgi toplama araçları ile sağlanan verilerin

işlenmesi büyük ölçüde elle yapılmıştır. Önce veri toplama araçlarındaki her madde ile ilgili cevapların bir dökümü yapılmıştır. Daha sonra bu dökümden yararlanılarak hesap makinası ile frekans dağılımları ve yüzdeleri hesaplanmış olan veriler, çizelgelerde gösterilmiştir. Bazı maddelerde bir öğretmen birden fazla "sorun" yada "neden" belirttiği için farklı frekanslar ortaya çıkabilmiştir. Bu durumda çizelgelerde toplam bölümüne yer verilmemiş, çizelgelerdeki yüzdelerin hesaplanmasında anket sorusuna yanıt veren öğretmenlerin sayısı dikkate alınmıştır. Çizelgelerin kolay anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi bakımından anket maddelerinden 2'den fazla seçenek olduğu durumlarda seçenekler frekanslarına göre çoktan aza doğru sıralanmış, 1 ve 2 frekanslar "Diğer" başlığı altında birleştirilmiştir.

Kaynak taraması, görüşme ve gözlem sonucu sağlanan bilgiler, çizelgelerde gösterilen verilerle bütünleştirilerek bulgular oluşturulmuştur. Bu bulgular doğrultusunda da sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, okulunda rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin bulgular, araştırmanın amaç bölümünde saptanmış olan sorulara paralel olarak alt bölümde ele alınmıştır. Ancak bu bölümlere geçmeden önce sınıf rehber öğretmenlerine ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir.

Sınıf Rehber Öğretmenlerine İlişkin Genel Bilgiler

Araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerine ilişkin genel bilgiler; cinsiyet, branş, kıdem, mezun olunan okul, haftalık okutulan ders saati sayısı, rehberlik konusunda kursa katılma durumu, kursun kapsamı, görev öncesi rehberlik dersi okuma, sınıf öğretmenliği görevinde daha önce bulunma ve görevin süresi gibi boyutlarda ele alınmıştır.

Cinsiyet

Araştırma kümesini oluşturan 159 sınıf rehber öğretmenin, cinsiyetlerine göre dağılımı Çizelge 1'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 1

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyet	n	%
Kadın	60	37,7
Erkek	99	62,3
Toplam	159	100,0

Çizelge 1'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin % 62,3'ünü "erkek" öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okullarda görevli bulunan 273 öğretmen, cinsiyetlerine göre incelendiğinde erkeklerin oranı % 67'dir (MEGSM, 1986). Bu yönüyle sınıf rehber öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı, genel durumun doğal bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Brans

Sınıf rehber öğretmenlerinin branşlara göre dağılımı Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin % 74,8'i "Türkçe, Edebiyat, Fen Bilgisi, Fizik, Kimya, Biyoloji, Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya" branşlarında görevlidir. Araştırmanın yapıldığı okullarda

ÇİZELGE 2

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
BRANŞLERINA GÖRE DAĞILIMI

B r a n ş l a r	n	%
Türkçe, Edebiyat	25	15,7
Matematik	35	22,0
Fen Bilgisi, Fizik, Kimya, Biyoloji	38	23,9
Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya	21	13,2
Yabancı Dil	13	8,2
Felsefe grubu, Psikoloji	2	1,3
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	7	4,4
Resim, Müzik, Beden Eğitimi	10	16,0
Sanat Tarihi	2	1,3
Toplam	159	100,0

görevli öğretmenlerin de % 74,5'i yukarıda sayılan branşlarda görevlidir(MEGSM, 1986). Bu durumun belli branşlardaki öğretmen yığılmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Kıdem

Sınıf rehber öğretmenlerinin mesleki kıdem durumları, "4 ve daha az, 5-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21 ve daha fazla" boyutlarda ele alınarak Çizelge 3'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 3

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN MESLEK İ
KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Kıdem(yıl olarak)	n	%
4 ve daha az	25	15,7
5-10	83	52,2
11-15	30	18,9
16-20	15	9,4
21 ve daha fazla	6	3,8
Toplam	159	100,0

Çizelge 3'ten de anlaşılacağı gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 67,9'unun kıdemi "10 yıl ve 10 yıldan" azdır. Kütahya Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü İstatistiklerine(1986) göre araştırmanın yapıldığı okullarda görevli öğretmenlerin % 68,5'inin de kıdemi "10 yıl ve 10 yıldan" azdır. Bu yönüyle sınıf rehber öğretmenlerinin kıdemlerine göre dağılımı, genel durumun doğal bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

En Son Mezun Olunan Öğretim Kurumunun Türü

Sınıf rehber öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullar, "2 ve 3 yıllık Eğitim Enstitüleri" ile "4 ve 5 yıllık Fakülte ya da Yüksekokul" türünde ele alınarak

Çizelge 4'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 4

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
EN SON MEZUN OLDUKLARI
OKUL TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

O k u l T ü r ü	n	%
2 yıllık Eğitim Enstitüsü	11	6,9
3 yıllık Eğitim Enstitüsü	92	57,9
4 yıllık Fakülte ya da Yüksekokul	55	34,6
5 yıllık Fakülte ya da Yüksekokul	1	0,6
Toplam	159	100,0

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 64,8'i "2 ve 3 yıllık Eğitim Enstitüsü" mezunudur. Araştırma kapsamındaki okullarda görevli öğretmenler, mezuniyetlerine göre incelendiğinde "2 ve 3 yıllık Eğitim Enstitüsü" mezunlarının oranı % 71'dir (MEGSM, 1986). Bu durumda, 4 yıllık fakülte veya yüksek okul mezunlarına daha sıklıkla sınıf rehber öğretmenliği görevi verildiği düşünülebilir.

Haftalık Okutulan Ders Saati Sayısı

Öğretmenlerin yürürlükteki yasalar gereği maaş

karşılığ1 haftalık okutmak zorunda oldukları ders saati sayısı liselerde 15, ortaokullarda ise 18 saattir(MEGSB, 1986). Sınıf rehber öğretmenlerinin haftalık okuttukları ders saati sayıları, "15 ve daha az, 16-21, 22-29, 30 ve daha fazla", biçiminde gruplandırılarak Çizelge 5'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 5

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN HAFTALIK OKUTTUKLARI DERS SAATLERİNİN SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI

Haftalık Ders Saati Sayısı	n	%
15 ve daha az	11	6,9
16-21	53	33,3
22-29	75	47,2
30 ve daha fazla	20	12,6
Toplam	159	100,0

Çizelge 5'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin yarısına yakını haftada "22-29 saat" arası ders okutmaktadırlar.

Araştırmanın yapıldığı okullarda görevli öğretmenlerin haftalık okuttukları ders saati sayıları konusunda, Kütahya Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nden sağlıklı rakamlar elde edilememiştir.

Kursa Katılma Durumu

Sınıf rehber öğretmenlerinin, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca açılan rehberlik ile ilgili kurslara katılma durumları Çizelge 6'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 6

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KURSA KATILMA DURUMLARI

Kursa	n	%
Katılan	1	0,6
Katılmayan	158	99,4
Toplam	159	100,0

Çizelge 6'dan da anlaşılacağı gibi sınıf rehber öğretmenlerinden birisi hariç tümü rehberlik ile ilgili hizmet öncesinde ya da sonrasında herhangi bir kursa katılmamışlardır. Kursa katılan bir öğretmen ise, Milli Eğitim Müdür Yardımcısı iken "Rehberlik Çalışması" adı altında bir haftalık bir kursa katıldığını belirtmiştir.

Rehberlik Dersi Alma Durumu

Sınıf rehber öğretmenlerinin, öğretmenlik görevine başlamadan önce öğrenim gördükleri okullarda "Rehberlik"

dersi alma durumları Çizelge 7'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 7

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ OKULLARDA REHBERLİK DERSİ ALMA DURUMU

Rehberlik Dersi	n	%
Alan	64	40,2
Almayan	95	59,8
Toplam	159	100,0

Çizelge 7'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 59,8'i öğrenim gördükleri okullarda rehberlik konusunda herhangi bir ders almamışlardır.

Sınıf Rehber Öğretmenliği Görevinde Daha Önce Bulunma Durumu

Sınıf rehber öğretmenlerinin bu görevde daha önce bulunma durumları Çizelge 8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 10,7'si ilk kez sınıf rehber öğretmenliği görevini üstlenmiştir.

ÇİZELGE 8

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN BU GÖREVDE
DAHA ÖNCE BULUNMA DURUMU

Aynı görevde	n	%
Bulunan	142	89,3
Bulunmayan	17	10,7
Toplam	159	100,0

Daha önce aynı görevde bulunan 142 sınıf rehber öğretmenin görev sürelerine göre dağılımı, "1-3 yıl, 7-9 yıl, 10 ve daha fazla" yıl boyutlarında ele alınarak Çizelge 9'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 9

DAHA ÖNCE SINIF REHBER ÖĞRETMENLİĞİ GÖREVİNDE
BULUNAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
GÖREV SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI

Yıllar	n	%
1-3	46	32,4
4-6	49	34,5
7-9	26	18,3
10 ve daha fazla	21	14,8
Toplam	142	100,0

Çizelge 9'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin % 34,5'i "4-6 yıl" arasında, % 32,4'ü ise "1-3 yıl" arasında daha önce aynı görevde bulunmuşlardır.

1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamalarında Program ve Plan Hazırlama Durumları Nedir?

Bu bölümde sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarına ilişkin, program ve plan hazırlama durumları, yıllık çalışma programı ve günlük ders planı boyutlarında ele alınmıştır.

Yıllık Çalışma Programı

Araştırma örneğine alınan toplam 44 sınıf rehber öğretmenin hazırladıkları yıllık çalışma programları üzerinde yapılan ön incelemede, üç tür yaklaşım belirlenmiştir. Bu yaklaşımlar şöyle sıralanabilir; (a) Kendi sınıfına özgü çalışma programı, (b) Liseler ve ortaokullar için tek tip program, (c) Arasınıflar ve son sınıflar için tek tip program.

Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarına ilişkin hazırladıkları yıllık çalışma programları bu yaklaşımlar çerçevesinde incelendiğinde ortaya çıkan durum Çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10'da görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin % 52'si kendi sınıflarına özgü yıllık çalışma

programını hazırlamamaktadır. Kendi sınıfına özgü yıllık çalışma programını hazırlamayan sınıf rehber öğretmenlerinin

ÇİZELGE 10

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN YILLIK ÇALIŞMA PROGRAMI HAZIRLAMA YAKLAŞIMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Hazırlama Yaklaşımları	n	%
Kendi sınıfına özgü çalışma programı	21	48,0
Lise ve ortaokullar için tek tip program	9	20,0
Arasınıf ve son sınıf için tek tip program	14	32,0
Toplam	44	100,0

tümü bu durumun nedeni olarak, "Kendilerine okul yönetimin-
ce verilen Okul Çerçeve programını aynen aldıklarını" be-
lirtmişlerdir. Oysa "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin
33'ncü maddesinin (a) fıkrası uyarınca, sınıf rehber öğ-
retmenleri kendi sınıfları için yıllık çalışma programı
hazırlamak zorundadırlar (MEGSB, 1985).

Kendi sınıfı için özel olarak yıllık çalışma prog-
ramını hazırlayan 21 sınıf rehber öğretmenin karşılaştık-
ları sorunlar Çizelge 11'de gösterilmiştir.

Çizelge 11'de görüldüğü gibi kendi sınıfına uygun
yıllık çalışma programı hazırlayan sınıf rehber öğretmenlerin

ÇİZELGE 11

KENDİ SINIFINA UYGUN YILLIK ÇALIŞMA PROGRAMI
HAZIRLAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Yeterli bilgi yoksunluğu	15	71,4
Yazılı kaynak sıkıntısı çekilmesi	13	61,9
Okulda rehberlik servisi ve uzmanının bulunmayışı	3	14,3

% 71,4'ü sorun olarak "Yeterli bilgi yoksunluğu"nu belirtmiştir. Bunu "Yazılı kaynak sıkıntısı çekilmesi" izlemektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik uygulamalarına ilişkin, hizmet öncesi yada sonrasında herhangi bir eğitimden geçmemiş olmaları, öğretmenlerin bu konuda karşılaştıkları problemlerin kaynağı olarak gözükmektedir.

Kendi sınıfına uygun yıllık çalışma programı hazırlayan 21 sınıf rehber öğretmenin uyguladıkları yıllık çalışma programları, "Eğitim Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge"(MEB, 1981) doğrultusunda incelendiğinde;

Çerçeve programına uygunluk yönünden, yıllık çalışma programlarının tamamının gerek "İl Rehberlik Hizmetleri

Çerçeve Programı" na, gerekse "Okul Rehberlik Hizmetleri Çerçeve Programı" na uygun olduğu görülmektedir.

Süre yönünden, sınıf rehber öğretmenlerinin tamamına yakını(% 93,8) yıllık çalışma programlarındaki faaliyetleri aylık faaliyetler olarak belirlemişlerdir.

Konular yönünden, sınıf rehber öğretmenleri yıllık çalışma programlarında konuları belirlemişler, ancak tümünde "belirli gün ve haftalar" ağırlık kazanmaktadır. Aynı şekilde yıllık çalışma programlarının tamamında öğrenci tanıma teknikleri gibi bilgi toplama araçlarına konular arasında yer verildiği görülmüştür.

Amaçlar yönünden, yıllık çalışma programlarının tamamında genel amaçlar belirlenmiş ancak hiçbirinde konulara göre özel amaçların belirlenmesine gidilmediği görülmüştür.

Yöntem ve teknikler yönünden, sınıf rehber öğretmenlerince hazırlanan yıllık çalışma programlarının hiçbirinde faaliyetlerin gerçekleştirilmesine ilişkin yöntem belirlemesine gidilmemiş, önceden de belirtildiği gibi tamamında öğrenci tanıma tekniklerine konular arasında yer verildiği görülmüştür.

Kaynak, araç, gereç yönünden, yıllık çalışma programlarının hiçbirinde kaynak, araç, gereç konusunda herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır.

Gezi, gözlem yönünden, yıllık çalışma programlarının hiçbirinde gezi ve gözleme yer verilmediği görülmüştür.

Değerlendirme yönünden, yıllık çalışma programlarının hiçbirinde değerlendirme boyutuna ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır.

Bu durumda sınıflarına özgü yıllık çalışma programı hazırlayan sınıf rehber öğretmenlerinin, hazırladıkları programda, çerçeve programlarına uyulduğu, süre belirlemesine aylık da olsa yer verildiği, konuların belirlendiği, genel amaçlara yer verildiği görülmüştür. Ancak, konulara göre özel amaçlara, yöntem ve tekniklere, kaynak, araç, gereç, gezi, gözlem ve değerlendirme gibi bir programda bulunması gereken öğelere yer verilmemektedir.

Günlük Ders Planı

Program ve planları incelenen 44 sınıf rehber öğretmenin hiçbirinde günlük ders planlarına rastlanılamamıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin günlük ders planı hazırlamama nedenleri Çizelge 12'de gösterilmiştir.

Çizelge 12'de görüldüğü gibi, günlük ders planı hazırlamayan sınıf rehber öğretmenlerin dörtte üçü, neden olarak, "yıllık plana uygun davrandığını, günlük plana

ÇİZELGE 12

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN GÜNLÜK DERS PLANI
HAZIRLAMAMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Yıllık plana uygun davranılması, gerek görülmemesi	33	75,0
Bu konuda yeterli bilgiye sahip olmama	14	31,8
Zaman yetersizliği	9	20,4
Rehberlik hizmetlerine gereğince önem verilmemesi	8	18,2
Diğer	3	6,6

gerek görmediğini" belirtmiştir. Bu nedeni, "Bu konuda yeterli bilgiye sahip olmama", "Zaman yetersizliği" ve "Rehberlik hizmetlerine gereğince önem verilmemesi" gibi nedenler izlemektedir.

Eğitim ve öğretimin istenen amaca ulaşması, eğitimde birlik ve bütünlüğün sağlanması, bu hizmetlerin planlı, programlı ve düzenli yürütülmesi ile mümkündür. Ancak, inceleme yapılan sınıf rehber öğretmenlerin, planlı çalışma konusunda yeterli bilgiden uzak oldukları ve yardıma gereksinimleri bulunduğu görülmektedir.

2. Sınıf Rehber Öğretmenleri, Öğrencilerini Tanımaya Yönelik Ne Tür Çalışmalarda Bulunmaktadır?

Bu bölümde, araştırma kümesini oluşturan 159 sınıf rehber öğretmenin öğrencilerini tanımaya yönelik çalışmaları; öğrenci tanıma tekniklerini kullanma, öğrenci tanıma tekniklerinin sonuçlarından yararlanma ve sınıflarındaki öğrenciler için toplu dosya tutma boyutlarında ele alınmıştır.

Öğrenci Tanıma Teknikleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin, öğrencilerini tanımak için öğrenci tanıma tekniklerini kullanma durumları Çizelge 13'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 13

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ KULLANMA DURUMU

Teknikleri	n	%
Kullananlar	154	96,9
Kullanmayanlar	5	3,1
Toplam	159	100,0

Çizelge 13'ten anlaşılacağı gibi sınıf rehber

öğretmenlerinin tamamına yakını, uygulamalarında öğrenci tanıma tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Uygulamalarında öğrenci tanıma tekniklerini kullanmayan 5 sınıf rehber öğretmenin belirttikleri nedenler Çizelge 14'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 14

ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ KULLANMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n
Tekniklerden objektif sonuçlar alamama	5
Yeterli bilgiden yoksun olma	4
Sonuçlarının bir fayda sağlamaması	3
Yeterli zamanın bulunmayışı	3

Çizelge 14'te görüldüğü gibi, uygulamalarında öğrenci tanıma tekniklerini kullanmayan sınıf rehber öğretmenleri, "tekniklerden objektif sonuçlar alamama", "yeterli bilgi ve zamanın bulunmayışı" ve "sonuçlarının bir fayda sağlamaması" gibi nedenler belirtmişlerdir.

Rehberlik uygulamalarında, öğrenci tanıma tekniklerini kullanan 154 sınıf rehber öğretmenin kullandıkları öğrenci tanıma teknikleri Çizelge 15'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 15

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KULLANDIKLARI
ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİN DAĞILIMI

T e k n i k l e r	n	%
Öğrenci Tanıma Fişi	108	70,1
Otobiyografi	104	67,5
Sosyometri	89	57,8
Kimdir Bu	87	56,6
Görüşme	87	56,6
Gözlem	80	51,9
Problem Tarama Listesi	70	45,6
Soru Listesi	55	35,9
Vaka İncelemesi	7	4,5
Arzu Listesi	4	2,6
Ev Ziyaretleri	3	1,9

Çizelge 15'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenleri çeşitli öğrenci tanıma tekniklerine başvurmakla beraber en sık "Öğrenci Tanıma Fişi" ile "Otobiyografi" tekniğini kullanmaktadır.

Bu durum, bu tekniklerin daha kolay uygulanabilmesinden ve öğrenciler hakkında daha kısa zamanda bilgi edinme olanağı sağlamasından kaynaklanabilir. Nitekim, Bakırcioğlu(1982) bu teknikler için aynı belirlemede bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı öğrenci tanıma tekniklerini uygularken çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrenci tanıma tekniklerini uygularken karşılaştıkları sorunlar Çizelge 16'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 16

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİNİ UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Öğrencilerin doğru cevap vermemesi	107	67,3
Değerlendirmekte güçlük çekme	55	34,6
Öğrencilerin konuyu ciddiye almaması	49	30,8
Basılı evrak temiminde güçlük çekilmesi	13	8,3

Çizelge 16'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin, öğrenci tanıma tekniklerini uygulamada karşılaştıkları sorunların başında "öğrencilerin doğru cevap vermemesi" gelmektedir. Bunu sırasıyla "değerlendirmekte güçlük çekme", "öğrencilerin konuyu ciddiye almaması" ve "basılı evrak temininde güçlük çekilmesi" izlemektedir.

Öğretmenlerin belirttikleri sorunların başında öğrencilerin doğru cevap vermemelerinin ve konuyu ciddiye

almamalarının gelmesi, rehberlik uygulamalarında öğrencilerin öğretmenlerine yeterince güvenmedikleri biçiminde yorumlanabilir. Ancak konu bir kişilik problemi olmaktan çok, eğitim problemidir.

Öğrenci Tanıma Teknikleri Sonuçlarından Yararlanma

Rehberlik uygulamalarında öğrenci tanıma tekniklerini kullandıklarını belirten 154 sınıf rehber öğretmenin kullandıkları öğrenci tanıma teknikleri sonuçlarından yararlanma durumları Çizelge 17'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE. 17

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİ SONUÇLARINDAN YARARLANMA DURUMU

Sonuçlardan	n	%
Yararlananlar	147	95,5
Yararlanmayarlar	7	4,5
Toplam	154	100,0

Çizelge 17'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin tamamına yakını, rehberlik uygulamalarında kullandıkları öğrenci tanıma tekniklerinin sonuçlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum rehberlik

uygulamalarında sınıf rehber öğretmenlerin, öğrencilerini tanıma çabası içinde olduklarını göstermektedir.

Öğrenci tanıma teknikleri sonuçlarından yararlandıklarını belirten 147 sınıf rehber öğretmenin, edindikleri bilgileri kullanma alanları Çizelge 18'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 18

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ TANIMA TEKNİKLERİ SONUÇLARINI KULLANMA ALANLARININ DAĞILIMI

K u l l a n m a A l a n l a r ı	n	%
Öğretmenlerin, öğrencilerini tanımalarında	95	64,5
Sosyal yardımların öğrencilere ulaşmasında	83	56,5
Öğrencilerin kendilerini tanımalarında	72	49,0
Devem-devamsızlığın araştırılmasında	68	46,3
Disiplin olaylarının nedenlerini araştırmada	64	43,5
Öğrencilerin üst öğrenime yönlendirilmesinde	55	37,4
Velilerin tanınmasında	48	32,6
Öğrencilerin meslek seçiminde	30	20,4
Yöneticilerin gerekli tedbirleri almalarında	22	14,9

Çizelge 18'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenleri öğrenci tanıma teknikleri sonuçlarından en çok

"öğrencilerini tanımada" ve "sosyal yardımların öğrencilere ulaşmasında" yararlanmaktadırlar.

Genel olarak, sınıf rehber öğretmenleri, rehberlik uygulamalarında çeşitli öğrenci tanıma tekniklerini kullandıklarını ve sonuçlarından çeşitli alanlarda yararlandıklarını belirtmektedirler. Ancak, bu konuda herhangi bir eğitimden geçmemiş sınıf rehber öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini uygun bir biçimde kullanma ve sonuçlarından yararlanma yönünden ne denli etkili olabildikleri konusunda kuşkular vardır. Kepçeoğlu(1985) da sınıf rehber öğretmenlerinin öğrenci tanıma teknikleri konusunda yeterli bilgiden yoksun olduklarını ve öğrencilerden gerekli bilgileri alma yönünde sorunları olduğunu belirtmiştir.

Öğrenci tanıma tekniklerinin sonuçlarından yararlanmadığını belirten 7 sınıf rehber öğretmeninden tamamı "bu konuda yeterli bilgiden yoksun olduğunu, 5'i bunun yanında "sonuçların bir fayda sağlamadığını" belirtmiştir.

Toplu Dosya

Sınıf rehber öğretmenlerinin, sınıflarındaki öğrenciler için toplu dosya tutma durumları Çizelge 19'da gösterilmiştir.

Çizelge 19'da görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin yaklaşık % 37'si öğrencileri için toplu dosya

tutmadıklarını belirtmişlerdir. Oysa öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin, öğretmenlerin belleğinde uzun süre

ÇİZELGE 19

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN TOPLU DOSYA TUTMA DURUMLARI

Toplu Dosya	n	%
Tutanlar	100	62,5
Tutmayanlar	59	37,1
Toplam	159	100,0

saklanması mümkün değildir. Öğrenci hakkında toplanan bilgilerin devamlı ve sistemli bir biçimde dosyaya kaydedilmesi gerekmektedir(Tan, 1986). Bu yapılmadığında öğrencilere ilişkin edinilen bilgiler kısa sürede unutulmaktadır. Üstelik bilgi gerektiğinde aranan sorular cevaplanamayacak yada zaman kaybına neden olacaktır.

Öğrencileri için toplu dosya tutmayan 59 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 20'de gösterilmiştir.

Çizelge 20'de görüldüğü gibi, toplu dosya tutmayan sınıf rehber öğretmenleri bunun başlıca nedenleri olarak "okulda toplu dosya tutulmaması", "yeterli bilgiden yoksun olma" ile "öğrencilerin kişisel dosyalarından yararlanma" durumlarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 20

TOPLU DOSYA TUTMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN
NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Okulda toplu dosya tutulmaması	15	25,4
Yeterli bilgiden yoksun olma	12	20,4
Öğrenci kişisel dosyalarından yararlanma	9	15,4
Öğrenci dosyasını okul yönetiminin doldurması	3	5,0
Toplu dosyadan haberdar olmama	3	5,0
Yeterli zamanı bulamama	3	5,0
Diğer	14	23,8

Öğrencileri için toplu dosya tuttuğunu belirten 100 sınıf rehber öğretmeninden 19'u, "bu konuda herhangi bir sorunları bulunmadığını" belirtmiştir. Sorun belirten 81 sınıf rehber öğretmenin, karşılaştığı sorunlar Çizelge 21'de gösterilmiştir.

Çizelge 21'de görüldüğü gibi, öğrencileri için toplu dosya tutan sınıf rehber öğretmenlerin sorunlarının başında "öğrencilerden alınan bilgilerin gerçeği yansıtmaması" gelmektedir. Bunu "yeterli zamanın bulunmayışı", "önceki yıllara ait bilgilerin eksik olması" ve "basılı hazır dosyanın bulunmayışı" izlemektedir. Sınıf rehber öğretmenlerin toplu dosya tutarken karşılaştıkları sorunlar

ÇİZELGE 21

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN TOPLU DOSYA
TUTARKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Öğrencilerden alınan bilgilerin gerçeği yansıtmaması	29	35,8
Yeterli zamanın bulunmayışı	23	28,4
Önceki yıllara ait bilgilerin eksik olması	15	18,5
Basılı hazır dosyanın bulunmayışı	14	17,3
Diğer	17	21,0

ile öğrenci tanıma tekniklerini uygularken karşılaştıkları sorunlar "öğrencilerden alınan bilgilerin gerçeği yansıtmaması" ve "basılı evrak temininde güçlük çekilmesi" konularında birleşmektedir.

Araştırmaya konu olan 159 sınıf rehber öğretmenin 75'i (% 47,2) başka okullardan naklen gelen öğrencilerin toplu dosyalarının gönderildiğini belirtmişlerdir. Sınıf rehber öğretmenlerinin naklen gelen öğrencilerin toplu dosyalarından yararlanma durumu Çizelge 22'de gösterilmiştir.

Çizelge 22'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin % 72,0'si, başka okullardan gelen öğrencilerin toplu dosyalarından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 22

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN NAKLEN GELEN
ÖĞRENCİLERİN TOPLU DOSYALARINDAN
YARARLANMA DURUMU

Toplu dosyadan	n	%
Yararlanan	54	72,0
Yararlanamıyan	21	28,0
Toplam	75	100,0

Başka okullardan naklen gelen öğrencilerinin toplu dosyalarından yararlanamıyan 21 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 23'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 23

NAKLEN GELEN ÖĞRENCİLERİN TOPLU DOSYALARINDAN
YARARLANAMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Toplu dosyadaki bilgilerin yeterli olmaması	77	80,9
Dosyaların okul yönetiminde bulunması	10	47,6
Dosyadaki bilgilerden yararlanma konusunda bilgi yoksunluğu	6	28,6
Diğer	6	28,6

Çizelge 23'te görüldüğü gibi naklen gelen öğrencilerin toplu dosyalarından yararlanamayan sınıf rehber öğretmenlerin % 80,9'u, toplu dosyadaki bilgilerin yeterli olmaması, % 47,6'sı da dosyaların okul yönetiminde bulunması gibi nedenler belirtmişlerdir.

Başka okuldan naklen gelen öğrencinin okulda karşılaşacağı ilk problem okula uyum sağlama olmaktadır. Öğrenciye bu probleminde yardımcı olabilmek, herşeyden önce onu en kısa sürede tanımayı gerektirir. Bu yönüyle öğrencilerin yarıdan fazlasının toplu dosyasının sınıf rehber öğretmenlerin eline ulaşmaması, bunun yanısıra toplu dosyası ulaşanların bundan yararlanmaması önemli bir eksiklik ve zaman kaybı olarak gözükmektedir.

3. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Problemini Tespit Ettiği Öğrencilerin Problemini Çözmede Okul Yönetimi, Diğer Öğretmenler ve Öğrenci Aileleri ile İşbirliğinde Durumları Nedir?

Bu bölümde sınıf rehber öğretmenlerinin sınıflarındaki problemlili öğrencilere yönelik çalışmaları; problemlili öğrencileri tespit etme, problemi tespit edilen öğrenciler hakkında okul yönetimi, diğer öğretmenler ve aile ile işbirliği yapma ve sosyal ilişkileri zayıf olan öğrenciler için eğitici çalışmalarda bulunma boyutlarında ele alınmıştır.

Problemlİ Öğrencilerin Tespiti

Araştırmaya konu olan 159 sınıf rehber öğretmenin tamamı, anketin ilgili maddesine verdikleri cevapta, sınıflarında problemlİ öğrenci olduğunda, tespit ettiklerini belirtmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin, sınıflarındaki problemlİ öğrencileri tespit etme biçimi Çizelge 24'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 24

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SINIFLARINDAKİ PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİ TESPİT ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI

Tespit Etme Biçimi	n	%
Diğer öğretmenlerin müracatı ile	96	60,4
Öğrencilerin kendi müracatı ile	71	44,7
Öğrencilerin toplu dosyalarını inceliyerek	64	40,2
Öğrenci ailesinin müracatı ile	40	25,2
Okul yönetiminin müracatı ile	29	18,2
Diğer	3	1,9

Çizelge 24'te görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası, sınıflarındaki problemlİ öğrencileri "diğer öğretmenlerin müracatı" yoluyla tespit

etmektedirler. Bunu "öğrencilerin doğrudan müracatı" ve "toplu dosyaların incelenmesi" izlemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi sınıf rehber öğretmenleri, problemlili öğrencileri doğrudan tespit etmede yetersiz kalmaktadır. Esasen bu yönde bir formasyonları yoktur.

Sınıf rehber öğretmenlerin biri dışında tamamı problemini tespit ettikleri öğrencileri ile görüşme yaptıklarını belirtmişlerdir. Problemini tespit ettiği halde öğrencisi ile görüşmeyen 1 sınıf rehber öğretmeni, neden olarak "öğrenciler problemlerini paylaşmak istemiyor" görüşünü belirtmiştir. Problemini tespit ettiği öğrencilerle görüşme yaptığını belirten 158 sınıf rehber öğretmenin karşılaştığı sorunlar Çizelge 25'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 25

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERLE GÖRÜŞMEDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Öğrencinin problemini anlatmaktan kaçınması	64	40,5
Öğrenci ailesinin probleme ilgisiz davranması	42	26,6
Problemin çözümünün öğretmeni aşması	24	15,2
Bu konuda yeterli bilgiye sahip olmama	19	12,0
Öğrenci ile görüşülecek yerin olmayışı	9	5,7

Çizelge 25'de görüldüğü gibi, problemlili öğrencilerle görüşen sınıf rehber öğretmenlerin belirttikleri sorunların başında, "öğrencinin sorununu anlatmaktan kaçınması" gelmektedir. Öğretmenlerin % 42'si kendilerine bu konuda sorulan soruyla dolaylı ilişkili olarak "öğrenci ailesinin probleme ilgisiz davranmasını" belirtmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerden gerekli bilgileri almakta birtakım sıkıntılarının olduğu burada da ortaya çıkmaktadır.

Problemin Çözümünde İşbirliği

Sınıf rehber öğretmenlerinin problemlili öğrencinin problemini çözmeye işbirliği çalışmaları, okul yönetimi, diğer öğretmenler ve aile ile işbirliği boyutlarında ele alınmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerin problemlili öğrencinin problemini çözmeye okul yönetimi ile işbirliğinde bulunma durumları Çizelge 26'da gösterilmiştir.

Çizelge 26'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin çoğu, problemini tespit ettikleri öğrencilerin, problemini çözmeye okul yönetimi ile işbirliğinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin problemlili öğrencinin problemini çözmeye okul yönetimi ile işbirliği çabası içinde olduklarını göstermektedir.

ÇİZELGE 26

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN
PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE
İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU

İşbirliğinde	n	%
Bulunan	128	80,5
Bulunmayan	31	19,5
Toplam	159	100,0

Problemlı öğrencinin problemini çözmede okul yönetimi ile işbirliğinde bulunan 128 öğretmenden 33'ü işbirliğinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten 95 sınıf rehber öğretmenin sorunları Çizelge 27'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 27

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN
PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE İŞBİRLİĞİNDE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Okul yönetiminin bazı problemleri disiplin açısından ele alması	42	44,2
Okul yönetiminin ilgi göstermemesi	35	36,8
Yeterli zamanın bulunmayışı	10	10,5
Diğer	8	8,4

Çizelge 27'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin yarısına yakını "okul yönetiminin bazı problemleri disiplin açısından ele almasını" sorun olarak göstermiştir. Bunu "okul yönetiminin ilgi göstermemesi" ve "yeterli zamanın bulunmayışı" izlemektedir. Bu durumun nedeni okul yönetiminin uygun rehberlik anlayışına sahip olmaması ya da okul yönetimi ile öğretmenlerin ilişkilerindeki kopukluktan kaynaklanabilir.

Problemlili öğrencilerin problemlerini çözmede okul yönetimi ile işbirliğinde bulunmadığını belirten 31 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 28'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 28

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE OKUL YÖNETİMİ İLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMAMA NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Okul yönetiminin işlerinin çok olması	10	32,3
Problemi öğretmenin çözebilmesi	9	29,0
Öğretmenin yeterli zamanının bulunmayışı	6	19,4
İşbirliği için gerekli bilgilerden yoksunluk	4	12,9
Diğer	2	6,4

Çizelge 28'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin % 32,3'ü "okul yönetiminin işlerinin çok olması",

% 29'u da problemi kendilerinin çözebilmesi nedeni ile problemlili öğrencilere ilişkin okul yönetimi ile işbirliğinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerin, problemlili öğrencilerin problemlini çözmeye diğer öğretmenlerle işbirliğinde bulunma durumu Çizelge 29'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 29

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE DİĞER ÖĞRETMENLERLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU

İşbirliğinde	n	%
Bulunan	148	93,0
Bulunmayan	11	7,0
Toplam	159	100,0

Çizelge 29'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin tamamına yakını, problemlili öğrenciye ilişkin diğer öğretmenlerle işbirliğinde bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durumda sınıf rehber öğretmenleri okul yönetimine oranla öğretmenleri kendilerine daha yakın bulmaktadır. Bu öğretmenlerden 27'si (% 18,2) diğer öğretmenlerle işbirliğinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten 121 sınıf rehber

öğretmenin karşılaştıkları sorunların dağılımı Çizelge 30'da verilmiştir.

ÇİZELGE 30

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE DİĞER ÖĞRETMENLERLE İŞBİRLİĞİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Bazı öğretmenlerin tutarsız davranması	49	40,5
Bazı öğretmenlerin ilgisiz davranması	24	19,8
Yeterli zamanın bulunmayışı	19	15,7
Öğrencilerin, öğretmenlerce yeterince tanınmaması	18	14,9
Diğer	11	9,1

Çizelge 30'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin, problemlı öğrencilerin problemini çözmede diğeri öğretmenlerle işbirliğinde karşılaştıkları sorunların ilk ikisi öğretmenlerin davranışlarının olumsuzluğu yönündedir. Kepçeoğlu'nun(1976, 1984 a, 1984 b) yaptığı araştırmalarda da aynı tür sorunlar bulunmuştur. Temelde bu durum, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanabilmektedir.

Problemlı öğrencilerin, problemlerini çözmeye diğeri öğretmenlerle işbirliğinde bulunmadığını belirten 11 sınıf rehber öğretmeninden 7'si, öğretmenler arası bağların istenen düzeyde olmamasını, 4'ü öğretmenlerin getirebileceği bir çözüm bulunmamasını neden olarak göstermiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerin, problemlı öğrenciye ilişkin aile ile işbirliğinde bulunma durumu Çizelge 31'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 31

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİYE İLİŞKİN AİLE İLE İŞBİRLİĞİNDE BULUNMA DURUMU

İşbirliğinde	n	%
Bulunan	127	79,9
Bulunmayan	32	20,1
Toplam	159	100,0

Çizelge 31'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 80'ne yakını, problemlı öğrenciye ilişkin aile ile işbirliğinde bulduklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden 6'sı aile ile işbirliğinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten 121 sınıf rehber öğretmenin sorunları Çizelge 32'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 32

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN PROBLEMLİ ÖĞRENCİLERİN
 PROBLEMİNİ ÇÖZMEDE AİLE İLE İŞBİRLİĞİNDE
 KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Ailelerin ilgisiz davranması	72	59,5
Ailelerin problemi kabul etmemesi	35	28,9
Öğretmenin aile ile işbirliği sonucunu kestirememesi	8	6,6
Diğer	6	5,0

Çizelge 32'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin % 60'a yakını, "ailelerin ilgisiz davranmasını", % 29'u da, "ailelerin problemi kabul etmemesini" sorun olarak belirtmişlerdir.

Problemlili öğrencilerin, problemlerini çözmede aile ile işbirliğinde bulunmayan 32 sınıf rehber öğretmenin tamamı, "ailelerin işbirliğinde ilgisiz davranmalarını" neden olarak belirtmişlerdir. Oysa insanı, içinde bulunduğu çevre ile ele alma eğiliminin ağırlık kazandığı günümüzde, öğrencilerin de bir bütün olarak gelişimlerinin sağlanmasında okul ile aile işbirliğinin önemi büyüktür (Ertürk, 1972).

Sosyal İlişkileri Zayıf Öğrencilere İlişkin Çalışmalar

Sınıf rehber öğretmenlerinin sınıflarındaki sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencilere ilişkin çalışmaları, eğitici çalışmalarda bulunma durumu, eğitici çalışmaların türü ve bu çalışmalarda karşılaşılan sorunlar boyutlarında ele alınmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerin, sınıflarındaki sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencileri için eğitici çalışmalarda bulunma durumu Çizelge 33'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 33

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ
ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİCİ
ÇALIŞMALARDA BULUNMA DURUMU

Eğitici Çalışmalarda	n	%
Bulunan	111	69,8
Bulunmayan	48	30,2
Toplam	159	100,0

Çizelge 33'te görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin % 70'e yakını, sınıflarındaki sosyal ilişkileri zayıf olan öğrenciler için eğitici çalışmalarda bulduklarını belirtmişlerdir. Bu tür öğrenciler için

eğitici çalışmalarda bulunmadığını belirten 48 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 34'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 34

SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİCİ ÇALIŞMALARDA BULUNMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Öğrencilerin ders programlarının yüklü olması	26	54,2
Bu konuda yeterli bilgidен yoksun olma	11	22,9
İmkanların yeterli olmayışı	7	14,6
Eğitici çalışmaların etkisine inanmama	4	8,3

Çizelge 34'te görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin, sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencileri için eğitici çalışmalarda bulunmama nedenlerinin başında % 54,2 ile "öğrencilerin ders programlarının yüklü olması" gelmektedir. Nitekim rehberlik uygulamalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmalarda (MEB, 1972; Kepçeoğlu, 1976), ders programlarının yüklü olmasından dolayı öğrencilerin sosyal etkinliklere zaman ayıramadıkları ortaya konulmuştur.

Sosyal ilişkileri zayıf olan öğrenciler için eğitici çalışmalarda bulunan 111 sınıf rehber öğretmenin

buldukları çalışmalar Çizelge 35'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 35

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN YAPTIKLARI EĞİTİCİ ÇALIŞMALARIN DAĞILIMI

Ç a l ı ş m a l a r	n	%
Sınıfta grup çalışması yaptırma	29	26,1
Toplum karşısında konuşma imkanı sağlama	24	21,6
Öğrencilerin derse katılmalarını sağlama	23	20,7
Sosyal yönlerini geliştirici görevler verme	15	13,5
Aydınlatıcı bilgiler verme	13	11,7
Diğer	7	6,4
Toplam	111	100,0

Çizelge 35'de görüldüğü, sınıf rehber öğretmenleri sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencileri için grup çalışması yaptırma % 26,1, toplum karşısında konuşma imkanı sağlama % 21,6, öğrencilerin derse katılmalarını sağlama % 20,7 gibi çalışmalarda bulunmaktadır. Çalışmaların daha çok sınıf içi etkinlikler olduğu dikkati çekmektedir. Bu çalışmalarında sınıf rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar Çizelge 36'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 36

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN SOSYAL İLİŞKİLERİ ZAYIF
OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİCİ ÇALIŞMALARDA
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Öğrencilerin faaliyetlere katılmaktan kaçınması	54	48,7
Okulların fiziki yönden yetersiz olması	22	19,8
Yeterli zamanın bulunmayışı	13	11,7
Konuya ilişkin yeterli bilgiden yoksun olma	9	8,1
Öğrencilerin farklı kültürel yapıya sahip olması	7	6,3
Diğer	6	5,4

Çizelge 36'da görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin yarısına yakını, eğitici çalışmalarda "öğrencilerinin sosyal faaliyetlere katılmaktan kaçınmasını" başta gelen sorun olarak belirtmişlerdir. Bu sorunu "okulların fiziki yönden yetersiz olması" izlemektedir.

Sosyal ilişkileri zayıf öğrenciler için eğitici çalışmaların düzenlenmesi, sınıf rehber öğretmenlere Yönetmelikle (MEGSB, 1985) verilen bir görevdir. Nedeni ne olursa olsun öğretmenlerin 3/4'ünün bu görevi yapmadıklarını belirtmeleri düşündürücüdür. Üstelik bu görevi

yerine getirme çabasında olan öğretmenlerin öğrenciden ve okulun sınırlı imkanlarından gelen çeşitli sorunlarla karşılaşabildikleri anlaşılmaktadır.

4. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Eğitici Kol Faaliyetlerine Etkin Bir Biçimde Katılmalarını Sağlama Durumları Nedir?

Bu bölümde sınıf rehber öğretmenlerin, öğrencilerin eğitici kol faaliyetlerine etkin bir biçimde katılımlarını sağlama çalışmaları, mevcut durum ve karşılaşılan sorunlar boyutlarında ele alınmıştır.

Mevcut Durum

Sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerin eğitici kollarında etkin bir biçimde görev almalarını sağlama durumu Çizelge 37'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 37

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN GÖREV ALMALARINI SAĞLAMA DURUMU

Etkin görev almalarını	n	%
Sağlayan	102	64,2
Sağlamayan	57	35,8
Toplam	159	100,0

Çizelge 37'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin üçte ikisine yakını, öğrencilerinin eğitici kollarda etkin bir biçimde görev almalarını sağladığını belirtmiştir. Öğrencilerin eğitici kollarda etkin bir biçimde görev almalarını sağlamadıklarını belirten 57 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 38'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 38

ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN GÖREV ALMALARINI SAĞLAYAMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Eğitici kol çalışmaları için sürenin yetersizliği	16	28,0
Eğitici kollarin iyi çalışmaması	10	17,6
Eğitici kol öğretmenleri ile iletişim kopukluğu	9	15,8
Öğrenci sayısının kalabalık olması	9	15,8
Öğrencilerin görev almaktan kaçınması	8	14,0
Öğrencilerin derslerden zaman bulamaması	4	7,0
Diğer	1	1,8

Çizelge 38'de görüldüğü gibi, öğrencilerin eğitici kollarda etkin bir şekilde görev almalarını sağlayamadığını belirten sınıf rehber öğretmenlerin % 28'i, "eğitici kol

çalışmaları için sürenin yetersizliği", % 17,6'sı "eğitici kollarin iyi çalışmaması", % 15,8'i de "eğitici kol öğretmenleri ile iletişim kopukluğu" ve "öğrenci sayısının kalabalık olması" gibi nedenler göstermişlerdir.

Öğrencilerinin eğitici kollarda etkin bir şekilde görev almalarını sağladığını belirten 102 sınıf rehber öğretmeninden 10'u çalışmalarında herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten 92 sınıf rehber öğretmenin sorunları Çizelge 39'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 39

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOLLARDA ETKİN BİR ŞEKİLDE GÖREV ALMALARINI SAĞLAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Zaman yetersizliğinden her öğrencinin etkin olamaması	29	31,5
Öğrencinin istemediği kolda görev almak zorunda kalması	26	28,3
Öğrencilerin faaliyetlere katılmaktan kaçınması	22	23,9
Eğitici kollarin öneminin kavranamaması	12	13,0
Diğer	3	3,3

Çizelge 39'da görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerin, öğrencilerini eğitici kollarda etkin bir şekilde görev almalarını sağlarken karşılaştıkları sorunların başında "zaman yetersizliğinden her öğrencinin etkin olmaması" gelmektedir. Bunu sırasıyla, "öğrencinin istemediği kolda görev almak zorunda kalması" ve "öğrencilerin faaliyetlere katılmaktan kaçınması" izlemektedir.

Problem bölümünde değinildiği gibi eğitici kol çalışmalarına haftada bir saat ayrılmaktadır. Bu süre, kuşkusuz eğitici kol çalışmaları için yeterli bir süre olarak düşünülemez. Üstelik sınıfların kalabalık oluşu bu kısa süreyi daha da sınırlamaktadır. Bunun yanında öğrencilerin istemediği kolda görev almak zorunda kalmaları, eğitici kollarda istenen amaca ulaşmasını engellemektedir.

Genel olarak, öğrencilerin eğitici kollarda etkin bir şekilde görev almalarını sağladığını belirten sınıf rehber öğretmenlerin çalışmalarında karşılaştıkları sorunlarla, öğrencilerin eğitici kollarda etkin görev almalarını sağlayamadığını belirten sınıf rehber öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar arasında; "eğitici kol çalışmalarına ayrılan sürenin yetersizliği", öğrenci sayısının kalabalık olması", öğrencilerin faaliyetlere katılmaktan kaçınması" ve "eğitici kol çalışmalarının önemini kavrayamaması" sorunlarında bir benzerlik görülmektedir. İzmir ili düzeyinde "Eğitici Kol Çalışmalarının Verimliliğinin Artırılması" konusunda yapılan bir araştırmada (Aksakal,

1984), aynı tür sorunların eğitici kol rehber öğretmenlerince de belirtildiği görülmüştür. Bu durumda eğitici kol çalışmalarının yürütülmesinde, Türkiye genelinde sorunların bulunduğu izlenimi ortaya çıkabilmektedir.

5. Sınıf Rehber Öğretmenlerin Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarında Bulunma Durumları Nedir?

Bu bölümde sınıf rehber öğretmenlerinin eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmaları, seçmeli ders, üst öğrenim ve meslek seçimi boyutlarında ele alınmıştır.

Seçmeli Ders

Sınıf rehber öğretmenlerinin, öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olma durumu Çizelge 40'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 40

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİNİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIMCI OLMA DURUMU

Yardımcı	n	%
Olan	53	33,3
Olmayan	106	66,7
Toplam	159	100,0

Çizelge 40'da görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerin üçte ikisi, öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir. Oysa sınıf rehber öğretmenlerin bu konuda öğrencilerine yardımcı olmaları yönetmelikle (MEGSB, 1985) kendilerine verilen bir görevdir.

Öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olmadığını belirten 106 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 41'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 41

ÖĞRENCİLERİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Öğrencinin öğretmenler kurulunda belirlenen dersi almak zorunda olması	57	53,8
Bu görevi yöneticilerin yapması	32	30,2
Öğrencilerin kendilerinin seçmesi	10	9,4
Bu konunun öğretmenin görevi olmaması	5	4,7
Diğer	2	1,9

Çizelge 41'de görüldüğü gibi, öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olmayan sınıf rehber

öğretmenlerinin yarısından fazlası, "öğrencinin öğretmenler kurulunda belirlenen dersi almak zorunda olmasını", üçte birine yakını da, "bu görevi yöneticilerin yapmasını" neden olarak göstermişlerdir. Diğer yandan 5 öğretmenin "yardımcı olma görevinin sınıf rehber öğretmenine ait olmadığını" belirtmeleri ilgi çekicidir. Bu durumda, seçmeli derslerin okullarda esprisi doğrultusunda kullanılmadığı, bir yada iki dersin öğretmenler kurulunda belirlenerek tüm öğrencilerin bu dersleri almak zorunda bırakıldıkları izlenimi ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olduğunu belirten 53 sınıf rehber öğretmenin yardım etme biçimi Çizelge 42'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 42

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN SEÇMELİ DERS ALMALARINA YARDIM ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI

Y a r d ı m E t m e B i ç i m i	n	%
Seçmeli dersleri anlatarak tanıtmaya	38	71,7
Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda tavsiyede bulunma	12	22,6
Diğer	3	6,7

Çizelge 42'de görüldüğü gibi, öğrencilerin seçmeli ders almalarına yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerin % 71,7'si "seçmeli dersleri anlatarak tanıttığını", % 22,6'sı da "öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda tavsiyede bulunduğunu" belirtmektedir. Temelde iki biçim ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisine daha sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Ders seçiminde hem öğrenciye ilişkin hem de seçilecek derslere ilişkin bilgilerin toplanması gerekir. Bu bilgilerin öğrencilerle paylaşılarak, onun kendi ilgi ve yeteneklerine uygun olanı seçmesi sağlanır. Ancak, okullarda öğrencilerin seçim yapacak sayıda ders çeşitinin bulunmayışı, önceden belirlenen dersin seçimini zorunlu kılmaktadır.

Öğrencilerin, seçmeli ders almalarına yardımcı olduğunu belirten 53 öğretmenden 32'si bu konuda herhangi bir sorunlarının bulunmadığını belirtmiştir. Sorun belirten 21 öğretmenden 12'si (% 57,1) "öğrencileri istemedikleri dersleri seçtirmek durumunda kaldıklarını, 9'u da (% 42,9) "öğrencilerin isteksiz davranmalarını "sorun olarak belirtmişlerdir.

Üst Öğrenim

Sınıf rehber öğretmenlerin, öğrencilerinin üst öğrenim kurumunu seçmelerinde yardımcı olma durumu Çizelge 43'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 43

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİNİN
ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMELERİNDE
YARDIMCI OLMA DURUMU

Yardımcı	n	%
Olan	122	76,7
Olmayan	37	23,3
Toplam	159	100,0

Çizelge 43'de görüldüğü gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte üçünden fazlası, öğrencilerinin üst öğrenim kurumunu seçmelerinde yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin üst öğrenim kurumunu seçerken yalnız kalmadıklarını göstermektedir. Öğrencileri üst öğrenim kurumunu seçmelerinde yardımcı olmadığını belirten 37 sınıf rehber öğretmenin nedenleri Çizelge 44'de gösterilmiştir.

Çizelge 44'de görüldüğü gibi, öğrencilerin üst öğrenim kurumunu seçmelerinde yardımcı olmayan sınıf rehber öğretmenlerinin yarısından fazlası neden olarak "öğrencilerin yardıma gereksinim göstermeyişi" ni belirtmişlerdir. Oysa, öğrencinin üst öğrenim kurumunu seçebilmesi için sistematik bilgilere gereksinimi olmadığını

söyleyebilmek oldukça güçtür.

ÇİZELGE 44

ÖĞRENCİLERİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMELERİNDE YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Öğrencilerin yardıma gereksinim göstermeyişi	19	51,4
Yardımcı olma konusunda yeterli bilgiden yoksunluk	9	24,3
Öğrencilerin ara sınıfta bulunması	6	16,2
Diğer	3	8,1

Öğrencileri üst öğrenim kurumunu seçerken yardımcı olduğunu belirten 122 sınıf rehber öğretmenin, yardım etme biçimi Çizelge 45'de gösterilmiştir.

Çizelge 45'de görüldüğü gibi, öğrencileri üst öğrenim kurumunu seçerken yardımcı olduğunu belirten sınıf rehber öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçü, üst öğrenim kurumları hakkında bilgi verdiklerini, dörtte biri ise üst öğrenim kurumu mezunlarından ya da üst öğrenim kurumlarında okuyanlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 45

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN
 ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMEDE YARDIM
 ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI

Y a r d ı m E t m e B i ç i m i	n	%
Üst öğrenim kurumları hakkında bilgi verme	92	75,4
Üst öğrenim kurumları mezunlarından yararlanma	16	13,1
Üst öğrenim kurumlarında okuyanlardan yararlanma	13	10,6
Diğer	1	0,9

Üst öğrenim kurumları tanıtılırken her kurumun amaçlarının neler olduğu, hangi alanlara eleman hazırladığı, hangi bölge ve kentlerde bulunduğu, o okula devam edeceklerin ne çeşit zihinsel, bedensel, sosyal vb. özelliklere sahip olmaları gerektiği, yeri, giriş şartları, başvurma şekli, okulun öğrenci ve ailesine yükleyeceği masraf ve sorumluluklar, burs alma vb. olanakların neler olduğu objektif bir tutumla öğrencilere açıklanması gerekmektedir(Tan, 1986). Kuşkusuz bu tür bilgilerin toplanması ve öğrencilerle paylaşılması sistematik bir çalışmayı gerektirir. Bu yönüyle sınıf rehber öğretmenlerin, öğrenciler üst öğrenim kurumlarını seçerken yardımcı olmada nedenli etkili olabildikleri kuşku yaratmaktadır.

Öğrencileri üst öğrenim kurumunu seçerken yardımcı olduğunu belirten 122 sınıf rehber öğretmenlerinden 43'ü (% 35,2) "bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşmadığını" belirtmiştir. Sorun belirten 79 sınıf rehber öğretmenin sorunları Çizelge 46'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 46

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN ÜST ÖĞRENİM KURUMUNU SEÇMESİNE YARDIM EDERKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Üst öğrenim kurumları hakkında yeterli yazılı kaynak yokluğu	49	62,0
Öğrencilerin aileleri tarafından yönlendirilmesi	14	17,7
Okulda uzman bulunmaması	6	7,6
Öğrencilerin ilgisiz davranması	5	6,3
Yeterli zaman yokluğu	3	3,8
Diğer	2	2,6

Çizelge 46'da görüldüğü gibi, öğrencilerin üst öğrenim kurumunu seçmesine yardım eden sınıf rehber öğretmenlerin en başta gelen sorunları % 62 ile "üst öğrenim kurumları hakkında yazılı kaynak yokluğu" olmaktadır. "Öğrencilerin aileleri tarafından yönlendirilmesi" belir-

tilen diğ er bir sorundur. Oysa bu tür bir hizmeti sunmanın temel koşullarından birisi konuya ilişkin yeterince yazılı kaynağın bulunmasıdır.

Meslek Seçimi

Sınıf rehber öğretmenlerin, öğrencilerin meslek seçimlerinde yardımcı olma durumları Çizelge 47'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 47

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLMA DURUMU

Yardımcı	n	%
Olan	100	62,9
Olmayan	59	37,1
Toplam	159	100,0

Çizelge 47'de görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin % 37,1'i, öğrencilerin meslek seçimlerine yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin yardımcı olmama nedenleri Çizelge 48'de gösterilmiştir.

Çizelge 48'de görüldüğü gibi, öğrencilerinin meslek seçimlerinde yardımcı olmayan sınıf rehber öğretmen-

menlerinin üçte biri, öğrencilerinin meslek seçimlerinde öğretmenleri dinlemediklerini belirtmişlerdir.

ÇİZELGE 48

ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLMAYAN SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN NEDENLERİNİN DAĞILIMI

N e d e n l e r	n	%
Öğrencilerin meslek seçiminde öğretmenleri dinlememesi	20	33,9
Öğrencinin istediği mesleği seçme imkansızlığı	13	22,0
Meslek konusunda yeterli bilgi yoksunluğu	10	16,9
Öğrencilerin meslek seçme aşamasında olmaması	7	11,9
Öğrencilerin yeterince tanınmaması	5	8,5
Diğer	4	6,8

Meslek seçiminde sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerine rehber olamaması, üstelik bunun öğretmenlerin kendileri tarafından belirtilmesi hayli düşündürücüdür. Ancak, rehberliğin profesyonel bir hizmet olduğu düşünülecek olursa ortaya çıkan bu durumu fazla yadırgamamak gerekir.

Öğrencilerinin meslek seçimlerinde yardımcı olduğunu belirten 100 sınıf rehber öğretmenin yardım etme biçimi Çizelge 49'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 49

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIM ETME BİÇİMLERİNİN DAĞILIMI

Y a r d ı m E t m e B i ç i m i	n	%
Kaynak kitaplardan yararlanarak bilgi verme	49	49,0
Meslekte çalışanları kaynak kişi olarak kullanma	41	41,0
Çevrede bulunan işyerlerine gezi düzenleme	7	7,0
Meslek kuruluşlarından yazışarak bilgi alma	3	3,0

Çizelge 49'da görüldüğü gibi, öğrencilerin meslek seçimlerinde yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlası, kaynak kitap ve meslek kuruluşlarından elde ettikleri yazılı kaynaklardan yararlanarak, yarısına yakını da meslekte çalışanları ve çevredeki işyerlerinden yararlanarak yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Meslek seçimi bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve kendilerini gerçekleştirmeleri etkileyecek önemli olaylardan biriniteliğindedir(Kepçeoğlu, 1985). Doğru ve yerinde bir seçim yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri ile ilgi duyduğu meslekler hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonunda edinilmiş bilgilere sahip olmasını gerektirir(Kuzgun, 1986). Bu durumda, sadece mesle ler hakkında bilgilerin öğrencilere

aktarılması ile öğrencilerin meslek seçimlerine yardım etme biçiminin ne denli etkili olabileceği düşünülebilir.

Öğrencilerin meslek seçimlerinde yardımcı olduğunu belirten 100 sınıf rehber öğretmeninden 40'ı "bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sorun belirten 60 öğretmenin sorunları Çizelge 50'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 50

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN MESLEK SEÇİMLERİNDE YARDIMCI OLURKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN DAĞILIMI

S o r u n l a r	n	%
Yazılı kaynak bulma güçlüğü	31	51,7
Öğrencinin istediği mesleği seçme imkansızlığı	12	20,0
Meslekler konusunda öğretmenin bilgi eksikliği	9	15,0
Öğrencinin okul dışında şartlandırılması	5	8,3
Diğer	3	5,0

Çizelge 50'de görüldüğü gibi, öğrencilerin meslek seçimlerinde yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerin yarısından fazlasının sorunu "yazılı kaynak bulma güçlüğü" dür. "Öğrencinin istediğimesleği seçme imkansızlığını" sorun olarak gösterenlerin de oranı 1/5'tir. Bu sorunların

bazıları "Öğrencinin istediğimesleği seçme imkansızlığı", "Meslekler konusunda öğretmenin bilgi yoksunluğu", "Öğrencinin okul dışında şartlandırılması" gibi öğretmenlerin görevlerini yerine getirmeme nedeni olarak ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde, önceki bölümlerin özeti yapılmakta, araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen yargılara, uygulamacılar ve araştırmacılar için önemli görülen bazı önerilere yer verilmektedir.

Özet

Bu araştırmanın amacı, Kütahya ilinde 1986-1987 öğretim yılında okulunda rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde, sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmekte olan rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesidir.

Araştırma sonucunda, genel liselerde görev alacak ya da görevli yönetici, öğretmen ve denetçilerin mevcut durum hakkında bilgi edinmeleri ve uygulamaların daha verimli kılınmasında alınacak önlemlerin saptanmasına yardımcı olunmak istenmiştir.

Araştırma kümesini 1986-1987 öğretim yılında, Kütahya il ve ilçelerinde, okulunda rehber öğretmen bulunmayan 7 genel lisede görevli 166 sınıf rehber öğretmenleri oluşturmaktadır. Ancak bu öğretmenlerden 159'una

ulaşılabilmıştır. Araştırmanın birinci sorusunu yanıtlayabilmek için araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerin 44'ü 1/4 oranında basit tesadüfi örnekleme yoluyla araştırma örnekleme olarak alınmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Anket ile Görüşme ve İnceleme Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, çizelgelerde sayı ve yüzdelik olarak belirtilmiştir.

Araştırma bulguları, araştırma sorularına paralel olarak ele alınmıştır. Ancak bu soruların yanıtlarına geçmeden önce, araştırmaya konu olan sınıf rehber öğretmenlerine ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma kümesini oluşturan 159 sınıf rehber öğretmenin % 37,7'si kadın, % 62,3'ü erkektir. Bu öğretmenlerin % 74,8'i Türkçe, Edebiyat, Matematik, Fen Bilgisi, Fizik, Kimya, Biyoloji, Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya branşında görev yapmaktadır. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 67,9'u, "10 yıl ve daha az" kıdeme sahiptir. Aynı şekilde % 64,8'i 2 ya da 3 yıllık Eğitim Enstitüsü mezunudur. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 47,2'si, haftada "22-29 saat" ders okutmak durumundadır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin tamamına yakını rehberlikle ilgili herhangi bir kursa katılmamıştır. Bu öğretmenlerin % 59,8'i'de öğrenim gördüğü okullarda

"Rehberlik" dersi okunamışlardır. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 89,3'ü daha önce sınıf rehber öğretmenliğinde bulunmuşlardır. Bu öğretmenlerin % 66,9'u, "1-6 yıl arasında" görev yapmışlardır.

1. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 48'i kendi sınıflarına özgü yıllık çalışma programı hazırlamakta, % 52'si ise okul yönetimince kendilerine hazır olarak verilen programı uygulamaktadırlar. Öğretmenlerin tamamı rehberlik uygulamalarında günlük ders planı hazırlamamaktadır. Yıllık çalışma programı hazırlayan sınıf rehber öğretmenlerin bu çalışmalarında karşılaştıkları sorunların başında % 71,1 ile "bu konuda yeterli bilgiden yoksun olma" ve % 61,9 ile "yazılı kaynak sıkıntısı çekme" gelmektedir. Uygulamalarına ilişkin günlük ders planı hazırlamayan sınıf rehber öğretmenlerinin % 75'i, günlük ders planı hazırlamaya gerek görmediklerini, yıllık çalışma programına uygun hareket ettiklerini belirtmişlerdir.

2. Araştırmaya konu olan sınıf rehber öğretmenlerinin % 96,9'u uygulamalarında öğrenci tanıma tekniklerini kullanmaktadırlar. Bu öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları tekniklerin başında % 70,1 ile "Öğrenci Tanıma Fişi" ve % 67,5 ile "Otobiyografi" tekniği gelmektedir. Öğretmenler, öğrenci tanıma tekniklerini kullanırken öğrencilerinin % 69,6'sının doğru cevap vermemelerini sorun olarak göstermişlerdir. Öğrenci tanıma tekniklerini kullanan sınıf rehber öğretmenlerin % 95,5'i

sonuçlarından yararlanmaktadırlar. Yararlanma alanlarının başında % 64,6 ile "öğrencilerini daha iyi tanımaları", % 51,0 ile de "sosyal yardımların öğrencilere daha çabuk ulaşması" gelmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 62,9'u öğrencileri için toplu dosya tutmaktadırlar. Toplu dosya tutmayan sınıf rehber öğretmenlerinin nedenlerinin başında % 25,4 ile "toplu dosyanın okullarında tutulmaması" ve % 20,4 ile de "bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamaları" gelmektedir. Toplu dosya tutan sınıf rehber öğretmenlerin % 29,6'sı "öğrencilerden aldıkları bilgilerin gerçekleri yansıtmadığını", % 23,5'i de "yeterli zaman bulamadıklarını" belirtmektedirler. Sınıf rehber öğretmenlerinin % 72'si, başka okullardan naklen gelen öğrencilerin toplu dosyalarından "yararlandıklarını", belirtmişlerdir. Yararlanmayan sınıf rehber öğretmenlerinin(% 28) nedenlerinin başında % 43,6 ile "Toplu dosyadaki bilgilerin yeterli olmaması" gelmektedir.

3. Araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerin tamamı, sınıflarındaki problemlili öğrencileri tespit ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak bu öğretmenlerin % 21,1'i problemlili öğrencileri kendileri, % 78,9'u da başkalarının başvurusu ile tespit ettiklerini belirtmişlerdir. Sınıf rehber öğretmenlerinin biri hariç diğerleri problemlili öğrencilerle görüşme yapmaktadırlar.

Görüşme yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların başında % 40,5 ile "öğrencinin problemini anlatmaktan kaçınması" gelmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 80,5'i problemini tespit ettikleri öğrencilerin problemini çözmede, okul yönetimi ile işbirliğinde bulunmaktadırlar. Okul yönetimi ile işbirliğinde bulunan öğretmenlerin % 40'ı okul yönetiminin problemi disiplin açısından ele almasını, % 22,1'i de "okul yönetiminin yeterli ilgiyi göstermemesini" sorun olarak belirtmişlerdir. Okul yönetimi ile işbirliğinde bulunmayan sınıf rehber öğretmenlerin nedenlerinin başında % 32,3 ile "okul yönetiminin işlerinin çok olması", % 29 ile de "problemi kendisinin çözebilmesi" gelmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin % 93'ü, problemini tespit ettikleri öğrencilerin problemini çözmede, diğer öğretmenlerle işbirliğinde bulunmaktadırlar. Diğer öğretmenlerle işbirliğinde bulunan öğretmenlerin % 40,5'i "bazı öğretmenlerin tutarsız davranmalarını", % 19,8'i de "öğretmenlerin ilgisizliklerini sorun olarak belirtmişlerdir. Diğer öğretmenlerle işbirliğinde bulunmayan sınıf rehber öğretmenlerin nedenlerinin başında % 63,6 ile "öğretmenler arası bağların istenen düzeyde olmaması" gelmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 79,9'u problemini tespit ettikleri öğrencilerin problemini çözmede, aile

ile işbirliğinde bulunmaktadırlar. Aile ile işbirliğinde bulunan öğretmenlerin % 59,5'i "ailelerin ilgisizliğini" başta gelen sorun olarak belirtmişlerdir. Aile ile işbirliğinde bulunmayan öğretmenlerin tamamı, "ailelerin ilgisizliğini" neden olarak göstermişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 69,8'i sınıflarındaki sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencileri için eğitici çalışmalarda bulunmakta, % 30,2'si bulunmamaktadır. Eğitici çalışmalarda bulunmayan öğretmenlerin % 54,2'si neden olarak "derslerden yeterli boş zaman bulunmamasını" göstermişlerdir. Eğitici çalışmalarda bulunan öğretmenlerin % 26,1'i "grup çalışması yaptırma", % 21,6'sı "toplum karşısında konuşma imkanı sağlama" biçiminde çalışmalar yaptırılmaktadırlar. Bu öğretmenlerin % 48,7'si "öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılmaktan kaçınmasını" sorun olarak göstermişlerdir.

4. Araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerin % 64,2'si, öğrencilerin eğitici kollarda görev almalarını sağladıklarını belirtmiştir. Bu öğretmenlerin % 31,5'i "zaman yetersizliğinden her öğrencinin etkin olamamasını, % 28,3'ü de "öğrencilerin istemediği kollarda görev almak zorunda kalmalarını" başta gelen sorunlar olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin eğitici kollarda etkin görevler almasını sağlamayan sınıf rehber öğretmenlerin % 28'i, "eğitici kol çalışmaları için ayrılan sürenin yeterli olmamasını" neden olarak göstermiştir.

5. Araştırma kümesini oluşturan sınıf rehber öğretmenlerinin % 33,3'ü öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olmakta, % 66,7'si ise yardımcı olmamaktadır. Yardımcı olmayan öğretmenlerin başta gelen nedeni % 53,8 ile "öğrencilerin öğretmenler kurulunda belirlenen dersleri seçmek zorunda olması" dır. Öğrencilerin seçmeli ders almalarına yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerin % 71,7'si "seçmeli dersleri anlatarak" tanıttıklarını belirtmiştir. Öğrencilerinin seçmeli ders almalarına yardımcı olan öğretmenlerin % 57,1'i, "öğrencilerinin istemedikleri dersleri seçtirmek durumunda kalmalarını" sorun olarak göstermişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 76,7'si öğrencilerin üst öğrenim kurumunu seçmesinde yardımcı olduklarını, % 23,3'ü yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir. Yardımcı olmayan öğretmenlerin yarısı neden olarak "öğrencilerinin yardıma gereksinimleri olmadığını" göstermişlerdir. Öğrencileri üst öğrenim kurumunu seçerken yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerinin % 75,4'ü, "üst öğrenim kurumları hakkında bilgi vererek" yardım işini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu görevi yerine getirirken "konuya ilişkin yazılı kaynağın bulunmaması" öğretmenlerin % 62'sinin sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Sınıf rehber öğretmenlerin % 62,9'u öğrencilerin meslek seçiminde yardımcı olduklarını, % 37,1'i yardımcı

olmadıklarını belirtmişlerdir. Yardımcı olmayan öğretmenlerin % 33,9'u "öğrencilerin kendilerini dinlememesini", % 22'si de "öğrencilerin istediği mesleği seçme imkanının zor" olmasını, neden olarak göstermişlerdir. Öğrencileri meslek seçerken yardımcı olan sınıf rehber öğretmenlerin %49'u "kaynak kitaplardan yararlandığını" % 41'i de "meslekte çalışanları kaynak kişi olarak kullandığını" belirtmiştir. Öğrencilerin meslek seçimlerinde yardımcı olduğunu belirten sınıf rehber öğretmenlerin % 51,7'si "yeterli kaynağın bulunmamasını" başta gelen sorun olarak göstermişlerdir.

Yargı

Okulunda rehber öğretmen bulunmayan genel liselerde, sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmekte olan rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, elde edilen bulgular sonucunda şu yargılara varılmıştır.

1. Sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik uygulamalarına ilişkin hazırladıkları yıllık çalışma programlarında, "Rehberlik Hizmetleri İl Çerçeve Programı" esas alınmaktadır. Hazırlanan yıllık çalışma programları Rehberlik Hizmetleri İl Çerçeve Programından ya aynen alınmış ya da üzerinde ufak bazı değişikliklere gidilmiştir. Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik uygulamalarını planlı

olarak yürütmemektedir. En azından kağıt üzerinde herhangi bir planları bulunmamaktadır.

2. Sınıf rehber öğretmenleri genellikle öğrencileri tanıma çabası içerisinde görülmektedir. Bu amaçla rehberlik hizmetlerinde yararlanılan pekçok öğrenci tanıma tekniğini kullanmaktadırlar. Ancak, bu teknikleri kullanma ve sonuçlarından yararlanmada çeşitli güçlükler çekilmektedir. Bu durum, öğretmenlerin bu alandaki eğitim eksikliklerinden kaynaklanmaktadır.

3. Sınıf rehber öğretmenlerin problemlili öğrencileri doğrudan tespit edemedikleri görülmektedir. Ancak genellikle problemi başka yollardan tespit edilen öğrencilerle görüşme yapmaktadırlar. Ancak, öğrenciden problemle ilgili bilgi edinmekte güçlük çektikleri görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerinde yeterli güven ortamını sağlayamamalarından kaynaklanabilmektedir.

Sınıf rehber öğretmenlerin, problemlili öğrencilerin problemini çözümede çoğunlukla okul yönetimi, diğer öğretmenler ve öğrenci aileleri ile işbirliği çabası içerisinde oldukları görülmektedir. Ancak bu işbirliği çabaları genellikle sonuçsuz kalmaktadır. Bu durum okullarda okul yönetimi, öğretmenler ve öğrenci aileleri arasındaki ilişkilerin kopukluğundan kaynaklanabilmektedir.

4. Sınıf rehber öğretmenleri gerek sosyal ilişkileri zayıf olan öğrenciler, gerekse diğer öğrenciler

için eğitici çalışmalarında etkin görevler almalarını sağlama çabası içindedirler. Ancak süre yetersizliği ve öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle yeterince etkili olamadıkları anlaşılmaktadır.

5. Sınıf rehber öğretmenleri genellikle öğrencilerin üst öğrenim ve meslek seçimlerinde yardımcı olmaktadır. Ancak seçmeli ders almalarında yardımcı olamamaktadırlar. Bunda okullarda seçmeli ders sayısının az olması etken olmaktadır. Sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerin ders, üst öğrenim ve meslek seçimine yardımcı olmada sorunları vardır. Bu durumun başta gelen nedenlerinden birisi de bu konuya ilişkin yeterli yazılı kaynağın bulunmamasıdır.

6. Sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik uygulamalarındaki çalışmaları zaman zaman öğrenciler tarafından karşılıksız bırakılmaktadır. Öğrencilerin rehberlik hizmetleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve çekimser davrandıkları görülmektedir. Bu konuda radyo televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçlarında rehberlik konusuna yeterince önem verilmemesi de etken olmaktadır.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve ulaşılan yargılar dikkate alındığında öneriler iki alt başlıkta

sıralanabilir. Önerilerin bir kısmı uygulamaya ilişkin, bir kısmı da ileri araştırmalara ilişkin olacaktır.

Uygulamaya İlişkin Öneriler

A. Kısa Dönemde

1. Sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik uygulamalarında daha etkin olabilmeleri ve işbirliğinde bulunabilmeleri için tüm okullara rehber öğretmen atanmalıdır.

2. Rehberlik uygulamalarının istenen amaçlara ulaşması ve uygulamaların etkililiğinin artırılması amacıyla öncelikle okul yöneticileri, hizmet-içi eğitim yoluyla bilgilendirilmelidir. Kurslar orta dereceli okulların gereksinimlerine göre bölgesel olacağı gibi yerel olarak da düzenlenebilir.

3. Sınıf rehber öğretmenleri, rehberlik uygulamaları konusunda il ve okul düzeyinde, işbaşında konferanslar ve seminerler yoluyla aydınlatılmalıdır. Bu konuda Rehberlik ve Araştırma Merkezi rehber öğretmenlerinden yararlanma yoluna gidilebilir.

4. Rehberlik uygulamalarında birlik ve beraberlik sağlanması bakımından, uygulamalar konusunda, öğrenci tanıma tekniklerini kullanma, değerlendirme, sonuçlarından yararlanma ve bu bilgilerin muhafaza edilmesini içeren

bir el kitabı, Bakanlık düzeyinde hazırlanarak tüm sınıf rehber öğretmenlerine dağıtılmalıdır.

5. Rehberlik uygulamalarının bir diğer boyutu olan, öğrencilerin rehberliğin gereği, önemi ve yararları konusunda bilgilendirilerek, faaliyetlere katılımının sağlanması yararlı olur.

6. Öğrenci ailelerinin de rehberlik hizmetleri konusunda bilgilendirilmeleri için okullarda zaman zaman aydınlatıcı konferanslar düzenlenmelidir.

7. Öğrencilerin eğitici kol faaliyetlerinde etkin olmalarının sağlanması bakımından eğitici kol çeşidi artırılarak her öğrencinin istediği kolda görev alması sağlanmalıdır. Eğitici kol faaliyetleri için ders programları içersindeki süre ile yetinmeyip bu faaliyetlerin bir kısmını ders dışı etkinlik biçiminde yürütmek yararlı olur.

8. Sınıf rehber öğretmenlerin öğrencilerin üst öğrenim kurumu ve meslek seçimlerinde etkin bir yardım hizmetinde bulunabilmeleri için bu konuda kaynak kitap ve dökümanlarla desteklenmeleri yararlı olur. Bu konuda Bakanlıkça bu tür yayınların hazırlanması uygun olacaktır.

B. Uzun Dönemde

1. Tüm okullarda rehberlik büroları rehberlik

büroları rehberlik hizmetlerini istenen düzeyde gerçekleştirecek biçimde personel, araç, gereç ve fiziki ortamla beraber tam teşükküllü olarak kurulmalıdır.

2. Rehberlik hizmetleri bir ekip çalışmasını gerektirmektedir. Bu bakımdan okulda görevli ya da görev alacak yönetici, öğretmen ve denetçilerin hizmet-içi eğitim yoluyla yetiştirilmeleri yararlı olacaktır.

3. Öğretmen yetiştiren kurumlarda okutulan Rehberlik derslerinin kuramsal boyutu yanında uygulama boyutuna da ağırlık kazandırılmalıdır.

4. Rehberlik hizmetlerinin önemi ve gereği konusunda radyo-televizyon gibi kitle iletişim araçları ile yayın çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bu sayede öğrenciler, aileler, öğretmenler ve okul dışındaki kişilerin de bilgilendirilmeleri sağlanacaktır.

İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler

1. Bu araştırmada rehberlik uygulamaları sınıf rehber öğretmeni boyutunda ele alınmıştır. Konu, öğrenci, yönetici ve aile boyutunda da ele alınabilir.

2. Bu araştırma farklı veri toplama araçları kullanılarak, daha derinliğine inilecek bir biçimde gerçekleştirilebilir.

3. Aynı araştırma Türkiye genelinde daha geniş bir araştırma kümesi üzerinde gerçekleştirilebilir.

EK 1

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAM VE PLANLARINA
İLİŞKİN İNCELEME VE GÖRÜŞME FORMU

Okulun Adı :

Öğretim Yılı : 1986-1987

I. YILLIK ÇALIŞMA PROGRAMLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Kendi sınıfına özgü yıllık çalışma programı hazırlama durumu.....
2. Kendi sınıfına özgü yıllık çalışma programı hazırlamayan öğretmenin nedenleri.....
3. Kendi sınıfına özgü yıllık çalışma programı hazırlayan öğretmenlerin sorunları.....
4. Hazırlanan yıllık çalışma programının;
 - a. Rehberlik Hizmetleri İl Çerçeve Programına Uygunluğu.....
 - b. Programın süresinin dağılımı (aylık, haftalık)..
 - ç. Konuları.....
 - d. Amaçları.....

EK 1-devam

- e. Yöntem ve Teknikleri.....
-
- f. Kaynak, Araç ve Gereçleri.....
-
- g. Gezi, Gözlem ve İnceleme.....
-
- h. Değerlendirme.....

II. GÜNLÜK DERS PLANINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Sınıf rehber öğretmenlerinin günlük ders planı hazırlama durumu.....
-
2. Günlük ders planı hazırlamayan sınıf rehber öğretmenlerinin nedenleri.....
-
3. Günlük ders planı hazırlayan sınıf rehber öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar.....
-
4. Hazırlanan günlük ders planının;
 - a. Yıllık çalışma programına uygunluğu.....
 -

- b. Süre dağılımı.....
.....
- c. Konusu.....
.....
- d. Amaçları.....
.....
- e. Yöntem ve Teknikleri.....
.....
- f. Kaynak, Araç ve Gereçleri.....
.....
- g. Gezi, Gözlem ve İnceleme.....
.....
- h. Değerlendirme.....
.....

EK 2

SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
GÖREVLERİNE İLİŞKİN ANKET FORMU

Değerli Meslektaşım,

Okulunda rehber öğretmen(rehberlik uzmanı) bulunmayan genel liselerdeki sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesi konusunda bir araştırma yapılmaktadır.

Bu amaçla, sizlerden bazı bilgilerin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ankete vereceğiniz doğru ve samimi bilgiler, gerçek bilgilere ulaşılmasını, dolayısıyla araştırmanın amacına ulaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Araştırma sonucu, ilimiz orta dereceli okullarında görevli sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarının değerlendirilmesi; hizmetin yürütülmesine ilişkin tedbirlerin alınmasına yardımcı olacaktır.

Ankette iki tür soru maddesi vardır. Birinci türde sizin faaliyeti gerçekleştirme durumunuz sorulmaktadır. Bu maddelerde size uygun yanıtın yanındaki parantez içine (X) işareti koyunuz, İkinci türde ise tamamen sizin görüşlerinize başvurulmuştur. Bu maddeleri boş bırakmadan doldurmanız, görüşlerinizin ankete yansımaları

EK 2-devam

bakımından yararlı olacaktır. Anketle toplanan bilgiler araştırmanın amacı dışında hiç bir yerde kullanılmayacaktır. Bu bakımdan kimliğinizi belirtmenize gerek yoktur.

Samimiyetle vereceğinize inandığım cevaplarınızla sağlayacağınız değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Kâmil ABAŞ

EK 2-devam

BÖLÜM I

1. Cinsiyetiniz?

() Kadın () Erkek

2. Branşınız?

() Türkçe, Edebiyat

() Matematik

() Fen Bilgisi, Fizik, Kimya, Biyoloji

() Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya

() Yabancı dil

() Felsefe grubu, Psikoloji

() Din kültürü ve Ahlak Bilgisi

() Resim, Müzik, Beden Eğitimi

() Başka, belirziniz.....

3. Öğretmenlikteki kıdeminiz(yıl olarak)?

() 4 ve daha az

() 5 - 10

() 11 - 15

() 16 - 20

() 21 ve daha yukarı

4. En son mezun okul ve öğretim süresi?

() 2 yıllık Eğitim Enstitüsü

() 3 yıllık Eğitim Enstitüsü

() 4 yıllık Fakülte yada Yüksekokul

() 5 yıllık Fakülte yada Yüksekokul

() Başka, belirtiniz.....

EK 2-devam

5. Haftalık okuttuğunuz ders saati sayısı?
 15 ve daha az
 12 - 21
 22 - 29
 30 ve daha fazla
6. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca açılan Rehberlik ile ilgili herhangi bir kursa katıldınız mı?
 Evet Hayır
7. Cevabınız "evet" ise katıldığınız kursun adı, süresi, kapsamı hakkında kısaca bilgi veriniz.....
.....
.....
8. Görevinize başlamadan önce öğrenim gördüğünüz okullarda, Rehberlik dersi okudunuz mu?
 Evet Hayır
9. Önceki yıllarda sınıf rehber öğretmenliği yaptınız mı?
 Evet Hayır
10. Görev aldıınızsa kaç yıl?
 1 - 3
 4 - 6
 7 - 9
 10 ve daha fazla.

EK 2-devam

BÖLÜM II

1. Öğrencilerinizi tanımak için, Öğrenci Tanıma Teknikleri kullanıyor musunuz?
 Evet Hayır
2. Cevabınız "evet" ise hangi teknikleri kullanıyor sunuz?
.....
3. Öğrenci Tanıma Tekniklerini kullanırken ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?
.....
4. "1." maddeye cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?
.....
5. Öğrenci Tanıma Teknikleri yoluyla edindiğiniz bilgiler kullanıyor musunuz?
 Evet Hayır
6. Cevabınız "evet" ise nerelerde kullanıyor sunuz?
.....
7. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?
.....

EK 2-devam

8. Sınıfınızdaki öğrenciler için Toplu Dosya* tutuyor musunuz?
 Evet Hayır
9. Cevabınız "evet" ise ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

10. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

11. Naklen gelen öğrencilerin toplu dosyaları okulunuza ulaşıyor mu?
 Evet Hayır
12. Cevabınız "evet" ise yararlanabiliyor musunuz?
 Evet Hayır
13. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

BÖLÜM III

1. Problemi olan öğrencilerinizi tespit ediyor musunuz?
 Evet Hayır

*Toplu Dosya; Rehberlik hizmetlerinde her öğrenci için ayrı ayrı tutulan dosyadır.

EK 2-devam

2. Cevabınız "evet" ise nasıl tespit ediyorsunuz?

3. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

4. Problemini tespit ettiğiniz öğrenci ile görüşme yapıyor musunuz?
 () Evet () Hayır
5. Cevabınız "evet" ise ne tür sorunlarla karşılaşyorsunuz?

6. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

7. Problemi tespit edilen öğrencilerin, problemlerini çözmeye okul yönetimi ile iş birliğinde bulunuyor musunuz?
 () Evet () Hayır
8. Cevabınız "evet" ise ne tür sorunlarla karşılaşyorsunuz?

9. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?
 \

EK 2-devam

10. Öğrencilerin problemlerini çözmeye diğer öğretmenlerle iş birliğinde bulunuyor musunuz?
 Evet Hayır
11. Cevabınız "evet" ise netür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

12. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

13. Problemlili öğrencilerin aileleri ile iş birliğinde bulunuyor musunuz?
 Evet Hayır
14. Cevabınız "evet" ise ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

15. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

16. Sosyal ilişkileri zayıf olan öğrencileriniz için eğitici çalışmalarda bulunuyor musunuz?
 Evet Hayır
17. Cevabınız "evet" ise ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

EK 2-devam

18. Cevabınız "evet" ise hangi çalışmalarda bulunuyor
sunuz?

.....

19. "16." maddeye cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

.....

BÖLÜM IV

1. Öğrencilerinizin eğitici kollarda etkin bir şekilde
görev almalarını sağlayabiliyor musunuz?

() Evet

() Hayır

2. Uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

.....

3. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

.....

BÖLÜM V

1. Öğrencilerinize seçmeli ders almalarında yardımcı
oluyor musunuz?

() Evet

() Hayır

2. Cevabınız "evet" ise hangi yollarla sağlıyor sunuz?

.....

EK 2-devam

3. Uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

4. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

5. Öğrencilerinize üst öğrenim hakkında seçim yaparken yardım ediyor musunuz?
 () Evet () Hayır
6. Cevabınız "evet" ise bunu hangi yollarla gerçekleştiriyor sunuz?

7. Uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

8. Cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

9. Öğrencilerinize meslek seçiminde yardımcı oluyor musunuz?
 () Evet () Hayır
10. Cevabınız "evet" ise bunu hangi yollarla gerçekleştiriyor sunuz?

EK 2-devam

11. Uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşılıyor sunuz?

.....

12. "9." maddeye cevabınız "hayır" ise nedenleri nelerdir?

.....

Teşekkür ederim.

EK 3

T.C.

MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK ve SPOR BAKANLIĞI

K Ü T A H Y A

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü

Sayı: 311-Eğitim Öğretim Şub:1010/24730

K Ü T A H Y AKonu: Kamil Abaş'ın araştırma
yapması.

17 KASIM 1986

VALİLİK MAKAMINA

KÜTAHYAİLGİ: Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün
11.11.1986 tarih ve 241-337 sayılı yazısı.

İlimiz Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü
Kamil ABAŞ tarafından bünyelerinde rehber öğretmen (Reh-
ber Uzmanı) bulunmayan ilimiz genel liselerdeki sınıf
rehber öğretmenlerinin, rehberlik görevlerinin değerklen-
dirilmesi konusunda bir araştırma yapması plânlandığı,

Araştırma için Kütahya Lisesi, Altıntaş Lisesi,
Domanıç Lisesi, Emet Lisesi, Gediz Lisesi, Simav Lisasi
ve Tavşanlı Atatürk Lisesi'nde görevli sınıf rehber öğ-
retmenlerinin anket vasıtasıyla görüş ve düşüncelerini
alınacağı,

EK 3-devam

Sözü edilen araştırma gerçekleştirilebilmesi için belirlenen okullarda 17.Kasım-5.Aralık tarihleri arasında anketin uygulanmasını ve adı geçen okul idarecilerinin gereken yardımı göstermeleri ilgi yazı ile istenmektedir.

Müdürlüğümüzce anketle ilgili gerekli inceleme yaptırılmış olup, adı geçen okullarda belirtilen tarihler arası anketin uygulanmasında sakınca bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Tensiplerinize arz ederim.

(İmza)

Hüseyin ATILGAN

Müdür

(İmza)

UYGUNDUR. /11/1986

Sinan ACAR

Vali Yardımcısı

KAYNAKÇA

- Aksakal, Burhan. Orta Dereceli Okullarımızda Eğitsel Kol ve Rehberlik Çalışmalarının Verimliliğinin Artırılması(Sorunlar ve Öneriler). İzmir: MEGSM. Uzmanlar Bürosu 1984.
- Alkan, Cevat. Eğitim Teknolojisi-Kuramlar, Yöntemler. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1972.
- Bakırcıoğlu, Rasim. Temel Eğitim ve Orta Eğitimde Rehberlik. Ankara: Bakırcıoğlu Yayınları 1982.
- Başaran, İ. Ethem. Eğitime Giriş. Beşinci Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara: 1984.
- Baymur, Feriha. "Gençliğin Eğitiminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yeri ve Önemi". Eğitim ve Bilim Dergisi. Ankara: Cilt.10, Sayı: 56 1985.
- . Türkiyede Rehberlik Çalışmalarının Başlangıcı, Gelişimi ve Bugünkü Sorunlar. Eğitimde Rehberlik Araştırmaları. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi. 1980.
- Eğitimde Rehberlik Araştırmaları. A.Ü. Eğitim Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi Ankara: 1980.

Ertürk, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelkentepe Yayınları 1972.

Kepçeoğlu, Muharrem. Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Ankara: Kadioğlu Matbaası 1985.

-----". "Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme". H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi. Cilt: 2, Sayı: 1 1984.

-----". "Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri", H.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi. Cilt: 8, Sayı: 1-2 1976.

-----". Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Anlayışı. Ankara: MEB, PAKD. 1975.

Kuzgun, Yıldız. Rehberlik Ders Notu. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi. 1986.

-----". Rehberlik Ders Notu. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi. Eğitim Araştırmaları Merkezi 1981.

M.E.G.S.M. Kütahya İli Kadro Defteri 1986

"Milli Eğitim Temel Kanunu", Resmi Gazete (1739) 14574; 24.6.1973.

M.E.G.S.B. Eğitim, Gençlik ve Spor İstatistikleri. 1984-1985 Öğretim Yılı

M.E.B. Ortaokul Programı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
1981.

M.E.G.S.B. Öğretmen ve Yöneticilerin Ücretli Ders Saatle-
rine İlişkin Esaslar. Milli Eğitim Basımevi. Ankara:
1986.

-----". "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği", Tebliğler
Dergisi. Cilt: 48, Sayı: 2201 1985.

M.E.B. "İlkokul, Ortaokul, Lise ve Dengi Okullar Eğitici
Çalışmalar Yönetmeliği", Tebliğler Dergisi. Cilt: 46,
Sayı: 2140 1983.

-----". "Eğitim Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülme-
sine İlişkin Yönerge", Tebliğler Dergisi. Cilt: 44,
Sayı: 2089 1981

-----". "Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların Yeniden
Düzenlenmesi", Tebliğler Dergisi. Cilt: 37, Sayı: 1805
1975.

-----". "Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin
Kuruluşu ve Görevleri ile İlgili Bazı Esaslar", Teb-
liğler Dergisi. Cilt: 33, Sayı: 1619 1970.

M.E.G.S.B. Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi. Milli
Eğitim Basımevi, Ankara: 1983.

Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Çalışmalarını Değerlen-
dirme Raporu. Ankara: M.E.B. P.A.K.D. 1971.

Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Çalışmaları Değerlendirme Raporu. Ankara: M.E.B. P.A.K.D. 1972.

Özbilgin, Lütfi. "Okul Kitle İletişim Araçları". Eğitim ve Bilim Dergisi. Sayı: 58, Ankara: 1985.

"Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu". (2916 S.Y.) Resmi Gazete. 18192; 15.10.1983.

Özoğlu, Süleyman Çetin. Eğitimde Rehberlik-Yaklaşım ve İlkeler. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 67 A.Ü. Basımevi. Ankara: 1977.

Tan, Hasan. Psikolojik Danışma ve Rehberlik. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi 1986.

Tezcan, Mahmut. Eğitim Sosyolojisi Kuram ve Sorunlar. Üçüncü Baskı. Çağ Matbaası. Ankara: 1984.

"Türkiye'de Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Sorunlar, İhtiyaçlar ve Öneriler". Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Semineri 28-30 Nisan 1977 Boğaziçi Üniversitesi. Boğaziçi Üniversitesi Dergisi 1977.

Türk Dil Kurumu. Eğitim Terimleri Sözlüğü. İkinci Baskı Ankara: 1981.

Varış, Fatma. Eğitim Bilimine Giriş. İkinci Baskı. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları 1981.

----- Program Geliştirme Teori ve Teknikler. Üçüncü Baskı Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları. No: 75 1978.